№ 126 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 11 ՅՈՒՆԻՍԻ

1913
ՔԱՌԱՍՈՒՆԵՐԿՈՒԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 11 ՅՈՒՆԻՍԻ № 126

Տարեկան գինը 10 ռուբլի. կէս տարվանը և 7 ամսվանը 6 ռուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԷՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.

Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Сергіевская ул. № 5.
Tiflis, Rédaction „Mschak"

Խմբագրատան տէլէֆօն № 2—53.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից)

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզվով

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10—20 կոպ.

Տպարանի տէլէֆօն № 67.

ՄՇԱԿ

Հասցէն՝ ТИФЛИСЪ, Редакція „МШАКЪ".

TIFLIS, Rédaction du journal „MSCHAK".

ՅՈՒՆԻՍԻ 1-ԻՑ ՄԻՆՉԵՒ ՏԱՐՎԱՅ ՎԵՐՋԸ 6 ՌՈՒԲ.

Բաժանորդագրվել կարելի է իւրաքանչիւր ամսի 1-ից սկսած։

Հասցէն փոխելու համար պէտք է ուղարկել նաև հին հասցէն և 40 կ. նամականիշով, ՀԻՆ ՀԱՍՑԷՆ և 40 կ. չուղարկողների խնդիրները՝ հասցէն փոխելու վերաբերմամբ՝ ԿԸ ԹՈՂՆՎԷՆ ԱՆՀԵՏԵՒԱՆՔ։

Յայտարարութիւնների համար պէտք է վճարել I երեսի վրա իւրաքանչիւր տողատեղին (պետիտ)—20 կ., IV երեսի վրա—10 կոպ.։

Կովկասից դուրս գտնվող անձերի և հիմնարկութիւնների յայտարարութիւնները բացառապէս ընդունվում են՝ Մոսկվայում—Центральная Контора Объявленій Торг. Дома Л. и Э. Метцль и К°, և նրա բաժանմունքներում—Պետերբուրգում՝ Морская, 11, Վարշավայում՝ Маршальковская, 130, Վիլնօյում՝ Большая 38, Պարիզում՝ 8 Площадь Биржи.

1913 թուի տարեկան բաժանորդները, որոնք առ 1-ն յունվարի 1914 թ. լրիւ վճարած կունենան բաժանորդավճար 10 ռուբլին, ձրիաբար կը ստանան հետևեալ 2 գրքերը. 1) «Մշակ» եւ հայ կինը», 2) «Մշակի» քառասնամեակ»։

ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՄ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

ՄՇԱԿԻ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԻ ԿՈՂՄԻՑ

Խնդրվում է այն բաժանորդներին, որոնք վճարել են տարեկան բաժանորդավճարի կէս մասը, ուղարկել նաև երկրորդ մասնավճար 5 րուբլին, որպէսզի թերթի առաքման գործում յուլիսի 1-ից ընդհատում տեղի չունենայ։

Տարեկան բաժանորդավճարը լրացնողները կը ստանան նաև խոստացված ՊՐԷՄԻԱՆԵՐԸ։

ԴՐԱՄԱՏ. ԹԱՏՐՈՆ Ա. Ն. ՄԵՋՈՒՐԵԱՆԻ
(Նախկին ԱՐԱՔՍԵԱՆԻ)
Երեքշաբթի, յունիսի 11-ին
Հայ Թատերասէրները բարեհաճ մասնակցութեամբ դերասանուհի տ. ԳՈՒԼԱԶԵԱՆԻ և դերասան պ. ՄԻՐԱԶԵԱՆԻ կը ներկայացնեն
ԲԱՑՂՈՒՇ
Կոմ. 2 գործ. հեղ. Ցագարելիի Թարգմ. Գ. Միրազեանի
Էս էլ քի մօցիքլուբին
Մասնակցում են տ. Գուլազեան, օր. Թարխանեան, պ. պ. Բաղդասարեան, Գուլազեան, Խիզանեան, Միրազեան, Պետրոսեան և այլն։
Սկիզբն է երեկոյեան ճիշդ $8^1/_2$ ժամին։
Տեղերի գինը 3 ր. մինչև 15 կ.
Խաղամիջոցներին կը նուագէ սաիական երաժշտախումբ։
առ. 482. 1—1

ԲԺԻՇԿ
ՄԱԿԱՐԵԱՆՑԸ
[illegible]
ընդունելութիւնը
ՊԵԱՏԻԳՈՐՍԿՈՒՄ
Մասնագիտաբար—միզասեռական, վեներական, սիֆիլիս և կաշուի հիւանդութիւններ։
Հասցէն՝ Верхній бульваръ, д. Зипаловой.
(օ.մ.) առ. 401. 20—9

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
Գ. Յ. ԳԱՐԱԿԻԼԵԱՆ
(Նախկին օգնական Կամայեվի)
Վերադառնալով արտասահմանից վերսկսել է հիւանդների ընդունելութիւնը
Ամէն օր՝ առաւօտեան ժ. 9—$1^1/_2$-ը և երեկ. ժ. 4—7-ը
Վելեամինօվսկայա փողոց № 4, բն. 3.
առ. (օ.մ.) 129. 50—45

Իմ յայտարարութիւններս ողջունվեցին համակրութեամբ բոլոր նստարանների վրա։

Միքայէլ Պապաջանեան

ԼՈՒՐԵՐ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԻ ՄԱՍԻՆ

Կ. Պոլսից հեռագրում են Պարիզի «Echo de Paris» թերթին հետևեալը յունիսի 4-ից (ն. տ.)։

«Բ. Դուռը, պատասխանելով հայկական հարցի մասին խօսող դեսպաններին, յայտարարել է, թէ Արևելեան Անատօլիայի հայկական նահանգներում գործադրվելիք բարենորոգումների համար օսմ. կառավարութիւնը երբեք չէ ընդունելու մեծ պետութիւնների կօնտրօլը։ Կառավարութիւնն այս կերպով է պատասխանել նաև հայ երևելիներին»։

—

Կ. Պոլսից հեռագրում են, որ Հայաստան է ուղարկված մի պատգամաւոր Գերմանիայի կողմից՝ քիւրդերի գործադրած բռնութիւնները [illegible] քըննելու և թիւրք իշխանութիւնների վերաբերմունքը դէպի այդ դէպքերը պարզելու համար։

ԹԻՒՐՔԱՀԱՅ ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԸ ԵՒ Բ. ԴՐԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԱԾ ՆԱՀԱՆԳԱՅԻՆ ՕՐԷՆՔԸ

Ազգ. ժողովը Կ. Պոլսում մայիսի 31-ի իր նիստում զբաղվել է մի շարք ընթացիկ հարցերով, ինչպէս, օրինակ, Բ. Դրան վերջերս հրատարակած Նահանգային նոր օրէնքի՝ Թիւրքահայաստանի շրջանում գործադրութեան հարցով, Երուսաղէմի խնդրով, նոյնպէս և պատրիարքարանի թիւ 17 խաֆիէի հարցով։

Առաջ ենք բերում ազգ. ժողովի այդ [illegible] որը վերաբերում է Նահանգային օրէնքի գործադրութեան հարցին, քաղելով «Բիւզանդիոնից»։

Հմայեակ էֆ. Արամեանց կը հարցնէր, թէ վարչութիւնը ինչ միջոցներ ձեռք առած էր վերջերս գործադրութեան դրուած նահանգային օրէնքին յայտնի անարդարութիւններուն դարման տանելու համար։

Առաջարկուեցաւ այս հարցումը յղել վարչութեան, սակայն Հայկ էֆ. Խօճասարեան առաջարկեց անհետևանք թողուլ այս առաջարկը, որ դէմ է ազգ. վարչութեան քաղաքականութեան, որ էր բարենորոգմանց գործին համար ձեռնպահութիւն։

Ռուբէն էֆ. Զարդարեան ընդհակառակն ունէ արգելք չտեսաւ անարդարութեան դէմ բողոքողներուն մէջ և հակասական չգտաւ բարենորոգմանց գործին մէջ չէզոքութեան սկզբունքին և այս մասին բողոք բառնալու միջև։

Մարկոս էֆ. Նաթանեան.—Լրագիրները գրեցին, որ արդէն վարչութիւնը որոշած է հրահանգ տալ գաւառական առաջնորդներուն՝ չմասնակցիլ նահանգային ժողովներու ընտրութեան։ Ուրեմն արդէն վարչութիւնը խնդիրը նկատի առած և եզրակացութեան մը յանգած է։

Վահան էֆ. Փափազեան (յանուն վարչութեան).—Վարչութիւնը նկատողութեան առած է այս խնդիրը, սակայն դեռ վերջնական եզրակացութեան մը չէ եկած։ Հարցումը յղեցէք վարչութեան։

Յարութիւն էֆ. Շահրիկեան.—Ես չպիտի խօսիմ այս խնդրոյն վրայ, այլ հարցում ընելու ձևին վրայ։ Եթէ այսպէս ամեն երեսփոխան իր խելքին փչածը հարցնէ, այս ժողով իր աշխատանքը չի կրնար կատարել։ Հարցումը պէտք է երկու պարագայի կատարուի։ Նախ, երբ խնդրոյ մը մասին վին առջև խօսիլ, երեսփոխան [illegible] ժողոկընէ, նոյն իսկ վարչութեան հաւանութեամբ։ Երկրորդ՝ երբ վարչութիւնը սխալ մը կը գործէ, անիկա արգիլելու համար։ Այս պարագային ոչ մին կայ և ոչ միւսը։ Վարչութեան նկատի առած խնդրոյն համար հարցում ընելը պարզապէս իւշկիւզարութիւն է։

Հմայեակ եպիսկ. Դիմաքսեան.—Երբ Մահմուդ Շէվքէթ փաշայի ներկայացանք իբր բարենորոգմանց գլխաւոր ձեռնարկ նահանգային օրէնքին վրայ խօսելով, ըսաւ թէ որչափ ինքն ողջ է, այդ օրէնքը պիտի գործադրէ։ Երբ որոշուած է, որ մենք բարենորոգմանց մասին չէզոքութիւն պիտի պահենք, այս մասին դիտողութիւն պէտք չէ ընենք։

Դաւիթ էֆ. Տ.-Մովսէսեան օրէնքի մը դէմ բողոքելու համար էական պայման համարեց մեր ազգային իրաւունքներուն և ընդունուած օրէնքներուն հետ հակասութիւն մը։

Վարդգէս էֆ.—Նահանգային օրէնքին մէջ մասնաւորապէս ոչ-իսլամ տարրերու իրաւունքները չեն յարգուած։ Ասիկա գլխաւոր պակասութիւնն է, որուն դէմ բողոքելու է բոլոր կարելի և օրինական միջոցներով։

Ի վերջոյ ժողովը որոշեց վարչութեան յղել այս հարցումը։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԻ ՔՆՆՈՒԹԻՒՆԸ ՊԵՏԱԿԱՆ ԴՈՒՄԱՅՈՒՄ

(Հեռագրով)

Պետերբուրգ, 8 յունիսի

Յունիսի 6-ին Պետական Դումայում մեծ օր էր. ամենամեծ շահեկանութիւն առաջ բերեց հայոց հարցի քննութիւնը ամբողջ Դումայի լիակատար համակրութեամբ, առանց խտրութեան կուսակցութիւնների։ Փայլուն ճառեր արտասանեցին Միլիւկովը և կոմս Բօբրինսկին։

Միլիւկովը ասաց մօտաւորապէս հետևեալը. «Հայոց հարցը Ռուսաստանի համար էական, լուրջ և մօտ հարց է. այժմ վճռվում է հայոց հարցի լինել կամ չը լինելը և խնդիրը հայ ժողովրդի գոյութեան մասին է, ժողովրդի, որ ներկայացնում է քրիստոնէական օազիս մուսուլմանական ծովի մէջ։ Գլադստօնն իրաւացի էր, երբ 1895-ին ասաց, թէ թիւրքաց կառավարութիւնը իրան նպատակ է դրել ջնջումը կայսրութեան մանաւանդ Հայաստանի քրիստոնեայ ազգաբնակութեան։ Պէտք է մեկը զբաղվի քրիստոնեաների շահերով. եթէ մենք չը զբաղվենք, կը զբաղվեն գերմանացիները, որոնք արդէն կենտրօնացրել են իրանց ուշադրութիւնը հայերի վրա. չը յապաղենք. հայերի պաշտպանութիւնը մեր իրաւունքն է և մեր պարտականութիւնը. իրական հսկողութիւն Հայաստանի վրա մտածելի չէ ոչնչի, բացի հարևան Ռուսաստանից, որ կարող է իրագործել միջազգային կօնտրօլը»։

Հերքելով հայերի սեպարատիզմը և յեղափոխականութիւնը, ապացուցանելով այդ ի թիւս այլոց Բարձրագոյն հրովարտակներով, ցոյց տալով «Դաշնակցութեան» դէմ հալածանքը, Միլիւկովն ասաց. «Այն մարդկանց, որոնք կարող էին վտանգաւոր լինել միայն Թիւրքիայի համար, մենք ժամանակաւորապէս վտանգաւոր դարձրինք մեզ համար. ես նորերս Կովկասումն էի և գտայ այնպիսի ձգողականութիւն դէպի Ռուսաստանը, որի նմանը վաղուց չէ եղել։ Այլևս գոյութիւն չունի անվստահութիւն Անգլիայի և Ռուսաստանի միջև. գոյութիւն չունի և չը պէտք է ունենայ անվստահութիւն Ռուսաստանի և հայերի միջև»։

Կոմս Բօբրինսկին ասաց. «Հայ ժողովուրդը մեզ մօտիկ է հանդիսանում և իր կրօնի դօգմաներով. հայերի դժգոհութիւնը հաւանօրէն հետևանք էր եկեղեցական կալուածները գրաւելու սխալ քաղաքականութեան. ես ուրախութեամբ ողջունեցի փոխարքայի առաջին քայլերը հայերի վերաբերմամբ. մենք հայերի մէջ տեսնում ենք մարդկանց, որոնք հասկանում են մեծ և միայնակ Ռուսաստանի նշանակութիւնը և մենք նրանց միշտ ձեռք կը մեկնենք»։

Կոմս Բօբրինսկիին ամբիոնից ծափահարեցին։

Այդ օրը վերջնականապէս ամրացաւ Ռուսաստանի վստահութիւնը և համակրութիւնը դէպի հայերը։

ԲԱԼԿԱՆԵԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

ԲԱԼԿԱՆԵԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

8 և 9 յունիսի

Բելգրադ.—Ռուսաց դեսպանը լիազօրեց յայտնել, որ չարամիտ յերիւրանք են այն լուրերը, թէ իբր նա վստահեցրել է սերբ կառավարութեանը, որ կօմպէնսացիաներ կը տրվեն Սերբիային Մակեդօնիայում, Ադրիատիկի ծովափից հրաժարվելու փոխարէն։

«Պրես-Բիւրօն» հաղորդում է, որ Սերբիան չէ հրաժարվում միջնորդ դատարանից, բայց կարծում է, որ նախ պէտք է փորձել ուղղակի բանակցութիւնների մէջ մտնել դաշնակիցների հետ և միայն համաձայնութիւն կայելու անհնարին եղած դէպքում գործը յանձնել միջնորդ դատարանին, որպէսզի սա քննէ Բօլգարիայի, Սերբիայի, Յունաստանի և Չերնօգօրիայի միջև ծագած բոլոր տարաձայնութիւնները։

Բօլգարիայի պատասխան նոտան հասարակական շրջաններում թողեց շատ ծանր տպաւորութիւն։

Յունիսի 5-ի երեկոյեան Սլէտօվի մօտերը բօլգար զօրամասի հետ ունեցած կռւի ժամանակ սերբերը կորցրին 1 ունտէր օֆիցէր և 2 զինուոր սպանված, բօլգարները նոյնպէս կորուստներ ունեցան։ Հրացանաձգութիւնը վերջացաւ գիշերը, երբ բօլգարական զօրամասը անցաւ Րէչնիկան։ Յունիսի 6-ի կէսօրին 50 բօլգար յարձակվեցին սերբերի առաջապահ պահակատեղիների վրա Կամէնիտաչեսմէի և Րէբուբուքվէի միջև՝ Օսօգօվօյից ոչ հեռու։ Բօլգարները յետ մղվեցին, իսկ սերբերը կորուստ չունեցան։

Բուխարէստ.—«Ունիվէրսալը» գրում է. «Աւստրիան Բօլգարիային ուղարկեց 80,000 հրացան, թնդանօթ ու ձիեր։ Աւստրիայի այդ տեսակ վարմունքը արձակում է Ռումինիայի ձեռքերը, որ չէ մոռացել Աւստրիայի դերը բօլգար-ռումինական վէճի մէջ, ոչ էլ այն, որ երբ Ռումինիան դիմեց Աւստրիային, հարցնելով թէ կարո՞ղ է, արդեօք, նա յոյս դնել իր դաշնակցի վրա որևէ կողմից յարձակում լինելու դէպքում, Աւստրիան իր պատասխանը ուշացրեց 10 օրով։ Այժմ Ռումինիան կը պաշտպանէ միմիայն իր սեփական շահերը, թոյլ չը տալով խախտել հաւասարակշռութիւնը Բալկաններում և խոչընդոտ լինելով Բօլգարիայի չափազանց ընդարձակվելուն ի վնաս Սերբիայի։ Մինիստրների խորհրդում այդ ուղղութեամբ միջոցներ են ձեռք առնված։ Դիպլօմատիայի միջոցների պակասաւոր ներկայանալու դէպքում՝ քաջարի զօրքը կը կատարէ իր պարտականութիւնը»։

«Ունիվէրսալը» գրում է կրկին. «Կայզրի հեռագիրը թէպէտև չը վանեց պատերազմը, այնու ամենայնիւ յետաձգեց այն և ունեցաւ մեծ ազդեցութիւն, քան թէ Եւրօպայի սպառնալիքները։ Ցարը ցոյց տուեց, թէ ինչպիսի լեզուով է հարկաւոր խօսել՝ աջողութիւնից արբեցած և Ռուսաստանի բարիքները մոռացած պետութիւնների հետ։ Առանձնապէս Ռուսաստանին պարտական է Բօլգարիան, որին Ռուսաստանը պաշտպանել է ծանր րոպէներին, մանաւանդ նորերս աւարտված պատերազմում»։

Այստեղ չեն կարծում, թէ կառավարութիւնը, հակառակ ռումին ազգի և զօրքի, կը պաշտպանէ Բօլգարիային, որին աջակցում է Աւստրիան։

—

Սօֆիա.—Աթէնքի բօլգարական դեսպանը կառավարութեանը բողոք ներկայացրեց Սալօնիկի իշխանութիւնների դէմ, որոնք նեղում են բօլգարներին։

Յունաց կառավարութիւնը ներկայացնելու է այն բռնութիւնների ու սպանութիւնների ցուցակը, որոնք գործել են բօլգարները իրանց գրաւած երկիրների յոյների վրա։

Սալօնիկից հաղորդվածը, թէ ընդհարվել են բօլգարական երկու զինուորական փնացքներ, սուտ է։

Սերբ դեսպան Սպալայկօվիչը ցերեկով յանձնեց սերբիական կառավարութեան պատասխանը, որ մերժում է Բօլգարիայի առաջարկութիւնը գինադադար լինելու մասին։

Որովհետև յոյները շարունակում են բռնութիւններ գործադրել սալօնիկաբնակ և յոյն զօրքերից գրաւված տեղերի բօլգարների վրա, Աթէնքի բօլգարական դեսպանը պատուէր ստացաւ [illegible] բակալված և աքսորված բօլգարների թիւը մի քանի հազարն անցնում է։

—

Սալօնիկ.—Բօլգար զօրքերի կենտրօնանալը համապատասխանում է յոյն զօրքի դրութեան, որի դէմ առաջադրված են երկու զօրաբանակ Կավալայում և Կուկուշում Իվանօվի հրամանատարութեամբ։ Սերբիայի դէմ կենտրօնացված են վեց զօրաբանակ։ Զօրքերի մեծ մասը գտնվում է Իշտիբում, հացադները պաշտպանում են դէպի Կիւստենդիլ տանող ճանապարհը։ Հրամանատարն է Սաւօվը։

Խօլերան բօլգար զօրքերի մէջ ամէն օր հիւանդանում են 200 մարդ։

Թագաւորը մեկնեց Աթէնք։

—

Բելգրադ.—«Պրես-Բիւրօն» կտրականապէս հերքում է Սալօնիկից հաղորդվող տեղեկութիւնները տեղական ազգաբնակութեան վրա կատարվող բռնութիւնների վերաբերութեամբ։

Պաշտօնական «Սամօուպրավան» իր առաջնորդող յօդուածում գրում է. «Բօլգարիան անամօթաբար և անմտօրէն շահագործում է Սերբիայի ծանր դրութիւնը, խաղ խաղալով միևնոյն ժամանակ Ռուսաստանի և Աւստրիայի հետ։ Իր ծանր դրութեան գիտակցութեամբ Սերբիան իր իրաւունքների պաշտպանութիւնը սպասում է Ռուսաստանի և միւս բարեկամ մեծ պետութիւնների կողմից, որոնք պէտք է ուշադրութեան առնեն, թէ խօսքը վերաբերում է ոչ միայն Սերբիայի, այլ և իր բարեկամների շահերին։ Թոյլ Սերբիան կարող է խաղալիք դառնալ ամեն մի մեծ պետութեան ձեռքին, բացի Ռուսաստանից և Ֆրանսիայից, մինչդեռ հզօր Սերբիան հանդիսանում է բալկանեան դաշնակցութեան երկարատևութեան ու Բալկանեան ժողովուրդների անկախութեան երաշխաւորութիւն։ Չափազանց ուժեղ Բօլգարիան կը կործանէ բալկանեան դաշնակցութեան համար։ Բօլգարիան պատրաստ է ամեն կօմբինացիայի մէջ մտնել, որի մասին, սակայն, ինքն էլ չէ թագցնում»։

Տեսնելով որ զինուորական կուսակցութիւնը հաւանութիւն չէ տալիս իր խաղաղասիրական քաղաքականութեան, Պաշիչը, լուրերի համաձայն, հրաժարական է տուել։

Սերբիական բիւրօն հաղորդում է. «Սերբիական լրագիրներում երևացին բօլգարական օրաթերթերից առնված տեղեկութիւններ, թէ իբր Հարտվիգը իր անունից կամ իր կառավարութեան կողմից առաջարկել է Սերբիային Վարդարի հովիտը՝ Ադրիատիկ ծովափից հրաժարվելու համար։ Այդ ինսինուացիաները հրատարակված են բացարձակ տենդէնցիօզ նպատակով։ Արտաքին գործերի մինիստրը յայտնեց, որ նա իրազեկ արեց արտասահմանեան բոլոր սերբիական դեսպաններին, որ առաջարկութիւնը բղխում է ուրիշ աղբիւրից։ Այդ առաջարկութեան ծագումը յայտնի է»։

—

Սօֆիա.—Բօլգարական Գործակալութիւնը լիազօրված է յայտնելու, որ

ոչ մի ընդհարում բօլգար զօրքերի և սերբիական առաջապահ պահակատեղիների միջև Օսօգովի մօտերը չէ եղել։

Պաշտօնական «Բօլգարիան» յայտնում է. «Բօլգարական առաջադրութիւնների՝ զինաթափ լինելու վերաբերութեամբ՝ մերժումը աւարտում է դիւանագիտական բանակցութիւնների շրջանը Բօլգարիայի և Սերբիայի միջև։ Մնում է որոնել աւելի իրական միջոց վէճը կանոնաւորելու համար։ Բօլգարիան կարող կը լինի գտնել այդ միջոցը, որովհետև վճռել է իր վախճանին հասցնել իր իրաւունքների ու շահերի պաշտպանութեան գործը»։

Սալոնիկից ուղարկւող տեղեկութիւնները՝ իբր բօլգարական մի քանի զօրամասեր դասալիք են եղել Իշտիբից, Վառնայից և Կիւստենդիլից, բոլորովին մտացածին են։

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

8 և 9 յունիսի

Պետերբուրգ.—Ժամը 5-ին Թագաւոր կայսրը, կայսրուհի Ալեքսանդրա Ֆեօդորօվնան Գահաժառանգի և Օգոստափառ Դուստրների հետ բարեհաճեցին մեկնել Պետերհօֆից կայսերական «Ալեքսանդրիա» շքանաւով դէպի Կրօնշտադ և այդտեղից փոխադրւելով «Շտանդարտ» զբօսանաւը՝ դիմեցին ֆինլանդական ջրերի ուղղութեամբ։

—

Մօսկվա.—Իտալական պատգամաւորները հրաժեշտի խնճոյքից յետոյ մեկնեցին Կիեվ։ Խնճոյքին երկար ճառ արտասանեց Րօւսին, որ վերջում [illegible]։

—

Կիեվ.—Եկաւ իտալական պատգամաւորութիւնը, որին կայարանում դիմաւորեցին իշխանութեան, քաղաքի, վաճառականութեան և իտալական գաղութի ներկայացուցիչները։

—

Բարցելօնա.—Ձեռք առնված են նախազգուշութեան միջոցներ՝ խափանելու այն ցոյցերը, որոնք տեղի են ունենում Մարօկկօյի հետ պատերազմելու դէմ։

—

Բերլին.—«Րէյխս-Անցէյգերի» մէջ հրատարակված է կայսրի հրովարտակը, որով [illegible] յոբելեանի առիթով կայացած ցոյցերի համար։

—

Բերլին.—«Կեօլնիշէ Ցայտունգը» հերքում է այն տեղեկութիւնը, թէ իբր Թագաւոր Կայսրի Բերլինում եղած միջոցին Գերմանիան տեղեակ էր, որ Նորին Մեծութիւնը նամակ է ուղղելու բալկանեան միապետներին. Նախօրօք տեղեկացումն չեղաւ. Գերմանիան չը կարողացաւ համաձայնութիւն յայտնել հեռագրի բովանդակութեան նկատմամբ։

Մերձաւոր Արևելքի քաղաքականութեան հարցերում Գերմանիան ձգտելու է պաշտպանելու այն ամենը, որ կարող է նեցուկ դառնալ խաղաղութեան, իսկ եթէ այդ անհնարին եբևայ, այն ժամանակ միւս մեծ պետութիւնների հետ միասին և մանաւանդ իր դաշնակցի հետ կը նպաստէ նոր պատերազմը չէզոքացնելուն։ Ներկայումս դիւանագիտական ջանքերը ուղղված են սերբ-բօլգարական ընդհարման առաջն առնելու համար։ Բօլգարիան չը պէտք է անտես առնի, որ պատերազմի դէպքում նա պէտք է հանդիսանայ յարձակւող կողմ, ուստի Սերբիան և Յունաստանը լինելու են աւելի շահաւէտ կացութեան մէջ։

—

Լօնդօն.—Պուանկարէի Անգլիա այցելելու առիթով «Թայմսը» գրում է. «Եռապետեան համաձայնութիւնը ուրուշում է Եւրօպայի հաւասարակշռութիւնը, ապահովւում է համերկրային խաղաղութեան կայունութիւնը։

«Դէյլի Տելէգրաֆը» Բալկաններում տիրող դրութիւնը գտնում է աւելի լուրջ Բօլգարիայի անհաշտ դրութեան և Տիսսի ճառի պատճառով, որից բղխում է, թէ Աւստրիան պաշտպանում է Բօլգարիային ընդհարվելու դաշնակիցների հետ։ Սակայն լրագիրը դրութիւնը անյուսալի չէ համարում, գտնելով որ ամենալաւ միջոցը կը լինէր արիւնհեղութիւնը խափանելու համար մերժել դրամ տալու Բօլգարիային, Սերբիային և Յունաստանին, քանի խաղաղութիւնը չի հաստատվի վերջնականապէս։

—

Լօնդօն.—Հայդ-Պարկում կայացաւ հսկայական ցոյց, որ կազմակերպել էր անգլիական պետական եկեղեցին ընդդէմ Ուէլսի եկեղեցու դրութիւնը փոխող օրինագծի դէմ։ 400 պատգամաւորութիւններ Լօնդօնի և Սօուտվարկի թեմերի կողմից կազմեցին 16 խմբեր, դրօշակներով, որոնք Լօնդօնի և

Սերբ դեսպան Սպալայկօվիչը մեկնեց Բելգրադ։

—

Աթէնք.—Թագաւորը հրովարտակ ստորագրեց Դրագումիսին Մակեդօնիայի գեներալ-նահանգապետ նշանակելու մասին։

Հաղորդում են, որ բօլգարական գեներալ Քէսապչիեվը Թագաւորի ադիւտանտի միջոցով աշխատեց անմիջապէս ընդունվել Թագաւորից։ Նրան պատասխան տրվեց, որ Թագաւորին չէ կարելի անհանգստացնել ամեն րօպէ, և առաջարկեցին մտցնել իր անունը Թագաւորին ներկայացողների գրքում։ Քէսապչիեվը ստորագրեց, բայց Թագաւորը հեռացաւ Սալօնիկից, չընդունելով նրան։ Թագուհին զբաղված է նոր հիւանդանոցներ կազմակերպելով։

Սօուտվարկի եպիսկոպոսների առաջնորդութեամբ անցան երաժշտութեամբ ու երգով քաղաքի միջով, դիմելով դէպի Հայդ-Պարկ, ուր միտինգի էին ժողովվել մօտ 20,000 մարդ և հոգևորականութեան բազմաթիւ ներկայացուցիչներ։ Արտասանվեցին 12 ճառեր օրինագծի դէմ։ Հռետորների թւում կային 6 եպիսկոպոս։ Ընդունվեց բողոքի միտինգ։

Սուֆրաժիստուհիներ կնէէին, Լէկին և Բարրէտին բանտից ազատեցին, որովհետև նրանք բանտում յայտարարել էին սովադուլ։

—

Պետերբուրգ.—Պրինց Ալէքսանդր Օլդենբուրգսկիի, արդարադատութեան մինիստրի, սինօդի օբէր-պրօկուրօրի, երկրագործութեան գլխաւոր կառավարիչներ Ջունկօվսկիի և Ջօլօտարեվի, բարձրաստիճան զինուորական և քաղաքացիական պաշտօնեաների և ժողովրդի հոծ բազմութեան ներկայութեամբ հանդիսաւոր կերպով բացվեց համառուսական առողջաբանական ցուցահանդէսը, որ բռնում է երեք դեսեատին տարածութիւն։ Առանձին հետաքրքրութիւն են ներկայացնում համաքաղաքային ու համաքաղաքային բժշկութեան բաժինները։

—

Կօպէնհագէն.—Թագաւորը արմատական Ցաալէին յանձնեց կաբինէտ կազմել։

—

Հռօմ.—Դէրնայից տեղեկացնում են, որ [illegible] քանի արիւնահեղ ընդհարումներից յետոյ, տիրապետեցին Էտանդում գտնվող արաբական բանակին, կորցնելով սպանված 19 և վիրաւորված 222 հոգու։

—

Բրեմէն.—Կաթօլիկների դպրոցը մտաւ մի հոգեկան հիւանդ ուսուցիչ և սկսեց կրակել 7-ամեայ աղջիկների վրա։ Երեք աղջիկ սպանվեցին, մօտ 20 հոգի վիրաւորվեցին, որոնցից 3 ծանր։ Հոգեկան հիւանդի վրա յարձակված ուսուցիչը, որ կամենում էր զինաթափ անել, վիրաւորվեց մահացու կերպով։

—

Պարիզ.—Բիւջէտային մասնաժողովը, մերժելով այն հարկերի մեծ մասը, որ առաջարկել էր ֆինանսների մինիստրը դեֆիցիտը ծածկելու համար, պահանջեց, որպէսզի մինիստրը նոր առաջարկութիւններ անի։ Մինիստրը ասաց, որ ստիպված կը լինի դիմել փոխառութեան։

—

Բիրմինհամ.—Տարլէյվուդի մօտ գտնվեց սուֆրաժիստուհիների վառօդի պահեստը, նաև տպագրված հրատարակութիւններ։

—

Վիէննա.—Րէյխսրատը, ընդունելով մի շարք օրինագծեր, փակվեց։

—

Բուխարէստ.—Պետերբուրգի վեհաժողովի արձանագրութեան գործադրութեան համար ընտրված մասնաժողովը մեկնեց Սիլիստրիա։

—

Հաագա.—Առաջին պալատը 21 ձայնով 9-ի դէմ ընդունեց Ֆլիսինգէնում բերդեր կառուցանելու օրինագիծը։

—

Բուդապեշտ.—Լրագրական շրջաններում խօսում են, որ Տիսսը խնդրեց մեկնել իր ճառը այն մտքով, որ Ռուսաստանը չը պէտք է ինքնուրոյնաբար յաղթէր անէ Բալկաններում, այլ պէտք է բալկանեան բոլոր հարցերի վերաբերութեամբ գործէ Աւստրօ-Ունգարիայի համաձայնութեամբ։

—

Լօնդօն.—Առաւօտը սուֆրաժիստուհիները փորձեցին հրդեհել Սենտ-Ջէմի եկեղեցին։

—

Դէրնա.—Տասօնի զօրամասը յունիսի 5-ին դիմեց թշնամու վրա Դիւբբի մօտ, ցրեց նրան և հալածեց մինչև Պալիար։ Տասօնին կանգ առաւ Էտանդում։ Իտալացիք կորցրին երկու սպանված և 10 վիրաւոր։ Թշնամու կորուստները խոշոր են։

Բարցելօնա.—Երէկվայ բողոքի միտինգին, ուր եղան խիստ յայտարարութիւններ, ներկայացաւ ոստիկանութիւնը։ Ցուցարարները կրակեցին, որին ոստիկանները պատասխանեցին։ Վիրաւորվեցին երկու ցուցարար, մի ոստիկան և մի ժուռնալիստ։ 32 հոգի կալանաւորվեցին։

—

Սան-Ֆրանցիսկօ.—Կալիֆօրնիայում գնացքների ընդհարման ժամանակ բապանվեցին 10, վիրաւորվեցին 35 ճանապարհորդ։

—

Մէլբուրն.—Բանւորական կուսակցութեան պարտութեան պատճառով, լիբերալների լիդէր Կուկին յանձնարարվեց կազմել նոր լիբերալ մինիստրութիւն։

ԹԻՒՐՔԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐԸ

—

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

8 և 9 յունիսի

Կահիրէ.—Եկել են Թիւրքաց գաղտնի ոստիկանութեան շատ գործակալներ օսմանցիների և սիրիացիների քաղաքական շարժմանը հետևելու համար։

—

Պօրտ Սաիդ.—Գերմանական «Դրեզդէն» յածանաւը մեկնեց դէպի Զմիւռնիայի ափերը։

—

Բէյրութ.—Թիւրքաց նոր կաբինետին հեռագրվեց մի քանի հազար երևելիների և վաճառականների ստորագրութեամբ բարենորոգումներ գործադրելու խնդիրքով։ Ստորագրողները հաւաստիացնում են, որ հաւատարիմ են սուլթանին և միևնոյն ժամանակ հաւանութիւն են տալիս Պարիզում կայացած արաբ-սիրիական կոնգրէսի վը[…]

—

Կ. Պօլիս.—Ֆինանսների մինիստրը բանակցութիւններ է վարում վարկային հաստատութիւնների հետ մի քանի հարիւր հազար թիւրքական ֆունտ ստանալու պաշտօնեաների մարտ ամսվայ ռոճիկները տալու համար։ Իբրև ապահովութիւն առաջարկվում են մի քանի պետական եկամուտներ։

ՄԵՐՁԱՒՈՐ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԴԷՊՔԵՐԸ

(ԼՐԱԲԵՐԻ ՄԸ ՅՈՒՇԱՏԵՏՐԸ)

—о—

ԱՌԱՋԻՆ ՎՐԷԺԸ

—

Սպանութիւն Մահմուդ-Շէվքէթ-փաշայի

Կ. Պօլիս, 29 մայիս

Անակնկալ մը չէր, որ պատահեցաւ։

Առաջին օրէն, ուր Մահմուդ Շէվքէթ-փաշա ստանձնեց եպարքոսական պաշտօնը, որ իրեն կը հարթուէր արիւնի ու դաւաճանութեան ճանապարհով, արդէն շատեր ալ իրեն համար կը սպասէին վախճանի մը, որ չէր կրնար Նազըմ-փաշայի վախճանէն տարբեր ըլլալ։

Արդէն յունուար 10-ի յաջորդող օրերուն քանի մը անգամ նոյնիսկ զրոյց ելաւ, թէ Մահմուդ Շէվքէթ-փաշա սպաննուած է։ Այն ատեն ինքն իր աներկիւղութիւնն և անվեհերութիւնը ապացուցանելու համար յաճախ երթալ ժողովուրդին։ Այս զրոյցները անշուշտ արդիւնքն էին այն վրէժխնդրական զգացման, որ Նազըմի մահը առաջ բերած էր Թիւրք որոշ շրջանակներու մէջ, և այն ատենէն իսկ արտասանուած էր մահավճիռը, որուն գործադրութիւնը պիտի վերապահուէր պատեհ ժամուն։

Եւ աւելորդ էր մտածել, թէ այդ պատեհ ժամը՝ հաշտութեան կնքուելէն առաջ չէր, այլ յետոյ։ Ընդդիմադիրները չպիտի ուզէին ընալ այն գործը, ուր Իթթիհատը ինկաւ, հապճեպ գործողութեամբ մը իշխանութեան գլուխ անցնելով և անգամ մը ևս ինքզինքը խայտառակելով։

Մասնաւորապէս Իթթիհատին բարոյական սնանկութիւնն էր կնքուած հաշտութիւնը, որով անիկա ոչ մէկը իր խոստումներէն կիրարկած։

Էդիրնէն չտալ ուխտեցին և սակայն էդիրնէն տուին։

Յոնիական կղզիները Յունաստանի թողուլ մահը համարեցին Թիւրքիոյ, և սակայն այդ կղզիներն ալ չկրցան փրկել։

Պատերազմական տուգանք վճարել խօսքը կը մերժէին, այլ սակայն տեսնուեցաւ, որ ան ալ վճարելու յանձնառու եղան։

Ասոնք բոլորը պատճառներ էին ժողովուրդը գայրացնելու և Իթթիհատին դէմ կուսակցելու գայրոյթ ու ատելութիւն։

Եւ երբ հաշտութիւնը վերջնական կերպարանք առաւ, սպասուած հարուածներէն մէկը տրուեցաւ, և Նազըմի վրէժը լուծուեցաւ։

Արդէն զանազան զրոյցներ կը շրջէին։ Սպառնական նամակներ ստացած էին բազմաթիւ իթթիհատականներ. նոյնիսկ անցեալները լսուեցաւ, թէ իբր տան վրայ թուղթ փակցուած էր և քանի մը օր առաջ ալ փողոցի շուն մը, Բէշիկթաշի մէջ, կախուած էր, թուղթով մը, որուն վրայ գրուած էր «Մահմուդ Շէվքէթ փաշայի վախճանը»։

Սպառնական նամակներու գոյութիւնը և Մահմուդ Շէվքէթ փաշայի երկիւղը կը հաստատուի նաև իր մէկ յայտարարութենէն, որ հայոց պատրիարքարանի յէշա[…] տակագիրը մատուցուած օրը ըսած էր խորհրդաւոր կերպով մը, երկու անգամ իրարու վրայ շեշտելով, որ «եթէ ողջ մնամ, անպատճառ բարենորոգումները պիտի գործադրեմ»։

Մահմուդ Շէվքէթ, ուրեմն, կը տարակուսէր իր ողջ մնալուն և գիտէր, թէ հրաբուխի մը վրայ նստած էր։

* *
*

Ոճիրին վրայ մանրամասնութիւններ դեռ կը պակսին, սակայն անիկա գործադրուած է խորհրդաւոր պարագաներու մէջ։

Մահմուդ Շէվքէթ-փաշա Կ. Պօլսոյ մէջ կը շրջագայէր իր անձնական աւտօմօբիլով, որ շատ ծանօթ էր քաղաքին ամէն կարգի բնակչութեան իր առանձնայատուկ ձևին և մանաւանդ ձայնին համար։

Այնպէս որ՝ իր աւտօմօբիլին հեռուէն շատ դիւրին էր որոշել. սակայն անիկա այնքան արընթաց է, որ անկարելի է անվրէպ նշանառութեամբ մը սպաննել։

Ոճրագործները օգտուած են հետևաբար, դիպուածէ մը կամ սարքուած ծուղակէ մը։

Յուղարկաւորութեան թափօր մը—որուն համար ոմանք կըսեն թէ կեղծ է—արգելք եղած է ճամբան շարունակելու։

Այս միջոցին է, որ երկու անձ սկսած են կրակել։

Ոճիրը գործուած է շատ պաղարիւն կերպով և առանց ոևէ շփոթութեան։

Տէրօրիստները կրցած են խոյս տալ մերձակայ հրդեհի մը վայրին ամայութենէն օգտուելով։

Ոճիրը գործուելէն յետոյ՝ միայն կէս ժամ ապրած է եպարքոսը։

Իր թիկնապահն ալ մեռած է, իսկ ծառան վիրաւորուած։

Այս սպանութենէն յետոյ գահլիճը Սպարապետութեան Դրան մէջ գումարում մը ունեցաւ։ Իթթիհատը իր իշխանութիւնը [illegible] բական շղթայի տակ առաւ Բ. Դուռը և բոլոր պաշտօնատուները։ Ժողովուրդը արգիլուեցաւ պաշտօնատուներ ելմտել ու ննալէ և ամեն գործառնութիւն դադրեցաւ։ Մասնաւորապէս Կ. Պօլսոյ զինուորական հրամանատար և երբեմն Ադանայի կուսակալ Ջէմալ-բէյ և Իթթիհատի շէֆ և ներքին գործոց մինիստր Թալէաթ-բէյ ամեն ճիգ թափեցին իրենց դիրքը փրկելու համար։

Այս օրուան համար կրնայ ըսուիլ, թէ կացութիւնը փրկուած է և դեռ Իթթիհատը կը մնայ պաշտօնի վրայ։

Զինուորական դրութիւնը ծայրայեղ կերպով խստացուեցաւ։ Ժամը 10-էն յետոյ [illegible] Կ. Պօլսոյ փողոցներու մէջ զինուորական ջոկատներ անընդհատ կը շրջագային։

Իթթիհատը բնական է որ ընտրելի մը չունենալով անմիջապէս պաշտօն ստանձնելու համար, առանց մինիստրական տագնապ առաջ բերելու, ինչ որ շատ բնական էր, քանի որ եպարքոսը մեռած էր, արդէն դահլիճը պաշտօնի վրայ պահեց, եպարքոսի տեղապահ անուանել տուաւ կայսեր՝ արտաքին գործոց մինիստր պրէնս Սայիդ Հալիմ-փաշան, որ բոլորովին անընդունակ, խեղճ ու ողորմելի մէկն է, շատ տհաս։

* *
*

Կառավարութիւնը այսօր հրատարակեց հետևեալ պաշտօնական զեկոյցը.

«Եպարքոս և պատերազմական մինիստր Մահմուդ Շէվքէթ-փաշա այս առտու պատերազմական պաշտօնատունէն Բ. Դուռ եկած պահուն՝ աւտօմօբիլը Բայազիդի հրապարակէն Դիվան-Եօլու դարձած ատենը ճամբու նորոգութեան և բազմութեան հետևանօք հարկադրուեցաւ կանգ առնել։

«Նոյն պահուն անծանօթ մարդիկ աւտօմօբիլին վրայ տասն անգամ զէնք պարպեցին։ Յարձակման հետևանօք եպարքոսը վիրաւոր դարձաւ պատերազմական պաշտօնատուն ու կէս ժամ ետքը, առած վէրքէն, հոգին աւանդեց։

«Իրեն ընկերակցող թիկնապահը՝ նաւային տեղակալ Քեմալ-բէյ ևս արձակուած գնդակներէն մեռաւ։

«Մինիստրական խորհուրդը գումարուեցաւ պատերազմական պաշտօնատան մէջ, և զինուորական վարչութիւնը հարկ եղած միջոցները ձեռք առաւ, անդորրութեան պահպանման համար։

«Իբր ոճրագործներէն մէկ կարծուած Թօփալ Կադրի անուն մէկը՝ ձերբակալուեցաւ Գէդիկ փաշայի կողմը ճեմիշի մը մէջ, ձեռքը երկու ատրճանակով և գնդակներով։

«Ոստիկանութիւնը խուզարկութիւններն ու քննութիւնները կը շարունակէ»։

* *
*

Քաղաքական այս ոճիրը ցոյց կուտայ աւելորդ անգամ մը ևս, թէ Թիւրքիոյ մէջ ամէն բան անստոյգ և անհաստատ է և այս տեսակ խախուտ հիման վրայ գործող կառավարութիւններու խոստումներուն վստահիլ որքան սխալ բան մըն է։

Այս ոճիրը նոյնպէս նախանշան մըն է, թէ Թիւրքիան դատապարտուած է մատնուելու Պարսկաստանի դժբաղդ վիճակին։

Այս սպանութիւնը առաջաբան մըն է և անշուշտ աւարտ չպիտի վերջանայ ամէն բան։

Տարտամ ու անաբեկումի այս շրջանը կրնայ երկարիլ ու այնքան աղէտաբեր ըլլալ Թիւրքիոյ համար։

Եւրօպայի համար ալ առիթ շատ գեղեցիկ առիթ մըն է պնդելու համար, որ խոստացուած ամէն մէկ բարենորոգում երաշխաւորուի, քանի որ ոչինչ ստոյգ ու տևական է այս երկրին համար։

* *
*

Մահմուդ Շէվքէթ-փաշայի մահը Թիւրքիոյ համար իրական կորուստ մըն է, որքան էր Նազըմ-փաշայի մահը։ Այս երկու ժողովրդական և հեղինակութիւն ունեցող զօրավարները իրենց յաջորդները չունին դժբաղդաբար։

Մահմուդ Շէվքէթ-փաշայի անձնական արժանիքներուն մէջ պէտք չէ մոռնալ յիշելու սա պարագան, թէ ինքն իրապէս համոզուած սահմանադրական մըն էր և հակառակ անոր, որ առիթներ ներկայացաւ դիկտատոր դառնալու, արհամարհեց այդ փառքը։

Երկար ատեն նոյնիսկ չուզեց ընդունիլ պատերազմական մինիստրի պաշտօնը և բաւականացաւ միայն Ա. զօրաբանակի հրամանատարութեան համեստ պաշտօնով։

Հակկը-փաշա ղէնքը քաղաքականութեան ասպարէզ առաջնորդեց, և Մահմուդ Շէվքէթ-փաշա, պէտք է խոստովանիլ թէ, հակառակ անոր, որ երբեք քննելու պատճառ չունէր Իթթիհատին, չափազանց նոյնացաւ այդ կուսակցութեան հետ և անոր կալուեցաւ։

Իր անկումը պատերազմական մինիստրութենէն, անցեալ յունիսին, այնքան անփառունակ, և նոյնիսկ զինուորականաց պահանջմամբ, որոնք իր օրինակովը քաղաքականութեամբ այնքան զբաղած էին, խոռապէս ազդեց իր վրայ, և այն ատալման փոխ վրէժը լուծելու համար էր որ եպարքոսութեան պաշտօնը ընդունեց Քեամիլ-փաշայէն յետոյ և թողուց, որ Իթթահատը շահագործէ իր անունը և ժողովրդականութիւնը։

Նազըմ վրէժը լուծելու համար իր անձէն—որ խորհրդանշանը դարձած էր Իթթիհատին—աւելի յարմարագոյն մէկը չէր կրնար ըլլալ։

Պէտք չէ մոռնալ, թէ Մահմուդ Շէվքէթ [illegible] տեաց մըն ալ չէր և, իբր զինուորական, շիտակ բնաւորութիւն ունէր։

Քրիստոնեայ հասարակութիւններու մէջ իր անժողովրդական դառնալուն գլխաւոր պատճառներն երկուք են.

ա) Խիստ կեդրոնացման կուսակից ըլլալը։

բ) Զինուորականութեան տուած տարապայման կարևորութիւնը. իր իղձն էր առաջին կոչին իսկ երկրին բոլոր արուները զէնքի տակ տեսնել։ Զինուորականութեան համար ամէն բան զոհելու դրամադիր էր։

Իր մահուամբ կանհետանայ օսմ. սահմանադրութեան համոզուած պաշտպաններէն մէկը և անձնական հեղինակութիւն ունեցող անհատ մը։

Հայորդի

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅՈՑ ԴՐԱՄԱՏԻԿԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԸ

—

Կիրակի, յունիսի 9-ին, ցեր. ժամը 12-ին, Կ. Հ. Բարեգ. Ընկ. դահլիճում կայացաւ Հայոց Դրամատիկական Ընկերութեան ընդհանուր ժողովը, մասնակցութեամբ 50 անդամների։

Խորհրդի փոխ-նախագահ տ. Մալեան, բանալով ժողովը, առաջարկեց ընտրել ժողովի նախագահ և քարտուղար։

Ժողովը միաձայն նախագահ ընտրեց պ. Հ. Առաքելեանին և քարտուղար՝ պ. Գ. Սաբեանին։

Նախագահը, շնորհակալութիւն անելով, յայտարարեց օրակարգի խնդիրները, որոնք էին՝ 1) քննութիւն և հաստատութիւն նախահաշւի 1913/14 թատերաշրջանի, 2) ընտրութիւն խորհրդի 3. փոխ-անդամների։

Նոր խորհրդի կազմած նախահաշւի համաձայն՝ մուտք առաջիկայ սէզօնի համար սպասւում է 23,800 ր., ծախք հաշւված է նոյնչափ։

Նախահաշւի քննութեան ժամանակ դերասան Յ. Աբելեան, յանուն մի խումբ դերասանների, արեց հետևեալ առաջարկը։ Նա ասաց, թէ դերասանական խմբի համար ռոճիկ սահմանված է նախահաշւում 12,700 ր., աւելի յարմար է և ձեռնտու ներկայացումների գործը յանձնել դերասանների ընկերակցութեան, որ, ի դէպս դեֆիցիտի, այդ դեֆիցիտն ինքը կը ծածկէ. ընկերակցութիւնը կը կազմէ երկու խումբ, մինը կը գործէ Թիֆլիսում, միւսը Բագւում և ապա երկուսն էլ կը գործեն գաւառներում։ Այս առաջարկը յարուցեց թեր և դէմ վիճաբանութիւններ։ Ի վերջոյ ժողովն որոշեց այս առաջարկի քննութիւնը յանձնել խորհրդին, լիազօրելով նրան վարվել ինչպէս նպատակայարմար կը տեսնէ, նախահաշւի սահմաններում, մերժելով կամ ընդունելով այդ առաջարկը։

Ապա ժողովը յանձնարարեց խորհրդին մշակել հրահանգ վերստուգիչ յանձնաժողովի համար։

Նախ քան ընտրութիւններին անցնելը, ժողովի նախագահ Հ. Առաքելեան յայտարարեց, որ մի պատուաւոր և վստահելի անձնաւորութիւն յայտնել է իրան, իբրև ընդհանուր ժողովի նախագահի, որ որոշել է նուիրել Հայոց Դրամատիկական Ընկերութեան ֆօնդին մի որոշ գումար, անձեռնմխելի պահելու նպատակով, այն է՝ 5000 ր., ինչպէս և մօտ 3000 ր. մի գումար յօգուտ Ժողովրդական Տան հայկական սեկցիայի։ Մի քանի ժամանակից յետոյ

նուիրատուի անունն ես նա, նախագահը, կը յայտնէ։

Ժողովն ընդունեց նախագահի այս յայտարարութիւնը բուռն ծափահարութիւններով։

Անցնելով ապա խորհրդի 3 փոխ-անդամի ընտրութեան, ժողովը գաղտնի քուէարկութեամբ ընտրեց պ. պ. Հ. Յովհաննիսեանին, Յ. Քոչարեանին և Գէորգ Մելիք-Ղարագեօզեանին խորհրդի փոխ-անդամներ։

Ժողովը յայտարարվեց փակված ժամը 3-ին։ Z.

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՆԱԽԹԱՇԽԱՐՀԻՑ

I

Գրական-գեղարուեստական կրուժոկի հայկական սեկցիան

Բաքու, 31 մայիսի

Մի քանի տարի է, ինչ Բաքւում գոյութիւն ունի «Գրական-գեղարուեստական ակումբ» անունով (Литературно-художественный кружокъ) մի հիմնարկութիւն, որի թէ անդամների շարքի և թէ աւագների խորհրդի կազմի մէջ կան բաւականին թւով հայեր, այն էլ ինտելիգենտ, հասարակական գործունէութեամբ հետաքրքրվող մարդիկ։

Եւ սակայն այս մի քանի տարիների ընթացքում ակումբի այդ հայ անդամները ոչ մի բանով ցոյց չեն տուել իրանց գործունէութիւնը, ոչ մի անգամ այս թէ այն կերպ արձագանք չեն տուել հայ հասարակական կեանքի բազմազան և ուշադրութեան արժանի երևոյթներին։

Եւ յանկարծ այս տարի յունվարից յետոյ ակումբի հայ անդամների մէջ զարթնել է գործելու մի բուռն եռանդ. համարեա թէ ամեն շաբաթ ակումբում տեղի են ունենում զրոյցներ հայ հասարակական կեանքի այս կամ այն երևոյթի մասին, ասպարէզ են գալիս դասախօսներ, հակաճառողներ և այլն, մի խօսքով ակումբի հայ անդամները ապրելու ու գործելու նշաններ են ցոյց տալիս։

Այդ մի ուրախալի երևոյթ է ի հարկէ, մի երևոյթ, որը գոհունակութեան ժպիտ կարող է առաջ բերել ամեն մի ինտելիգենտ հայի շրթունքների վրա։

Բայց նայենք դրամի միւս երեսին։

Ակումբի՝ այժմ քնից զարթնած և եռուն կեանքով ապրող, դասախօսութիւններ ու զրոյցներ կազմող և նրանց մէջ ակտիվ մասնակցող անդամները մի քանի հոգի են միայն, մի քանի հոգի, որոնք առաջ էլ ակումբի անդամներն էին, որոնք առաջ էլ հնարաւորութիւն ու միջոց ունէին անելու այն, ինչ որ այժմ են անում. արդ, ինչ է պատճառը, որ նրանք միայն այժմ, այս տարի և այն էլ յունվարից յետոյ յանկարծ սկսեցին իրանց գործունէութիւնը. և արդեօք երկա՞ր պէտք է տևի նա։

Հարցի հետ ծանօթանալու համար մենք թոյլ կը տանք մեզ ընթերցող հասարակութեանը ծանօթացնելու մի փոքրիկ պատմութեան հետ։

Երբ հիմնվում է Թիֆլիսի Հայ Գրողների Կովկասեան Ընկերութիւնը, մի քանի անձնաւորութիւններ դիմում են Ընկերութեանը՝ առաջարկելով բանալ Բաքւում Ընկերութեան ճիւղ, կամ քարտուղարութիւն։

Այն ժամանակ Ընկ. քարտուղար Գիւտ քահ. Աղանեանը Հրատարակչական Ընկ. գործերով ճանապարհորդում էր հայաբնակ վայրերում Ընկերութեան համար անդամներ գտնելու և նիւթական նուէր հաւաքելու համար, որին էլ առաջարկվում է Բաքւով անցնելուց խորհրդակցել այդ մասին տեղական ույժերի հետ։ Հայր քարտուղարը այդպէս էլ անում է. հրաւիրվում է տեղական գրականագէտներից մի ժողով վճռելու Բաքւում ընկերութեան ճիւղ կամ քարտուղարութիւն հիմնելու հարցը։ Գործի ձեռնարկողները ամեն միջոց, ամեն ջանք գործ են դնում իրանց նախագիծը առաջ տանելու, բայց այդ չէ աջողվում նրանց, նրանք կատաբեալ ֆիասկօ են կրում. հրաւիրված երկու խորհրդակցական ժողովները համարեա թէ միաձայն վճռում են, որ ոչ մի կարիք և անհրաժեշտութիւն չը կայ Բաքւում, ուր բառիս բուն նշանակութեամբ գրող չը կայ, Հայ Գրողների Ընկերութեան ճիւղ կամ քարտուղարութիւն հիմնելու, իսկ ցանկացողները կարող են իրանք անդամ գրվել Ընկերութեանը։

Ի միջի այլոց այդ ժողովներում արծարծվում է «Հայ գրական-գեղարուեստական մի ակումբ» հիմնելու հարցը, որը հաւանութիւն է գտնում ժողովականներից, յանձնարարվում մի ընտրված կօմիսիայի՝ կանօնադրութիւն կազմելու և ներկայացնելու հաստատութեան։ Եւ չը նայած Հայ Գրողների Ընկ. ճիւղ բանալու հարցի կողմնակիցների ստեղծած ամեն տեսակ արգելքներին, այդ հարցը լուծվում է դրականապէս, կանօնադրութիւնը կազմվում, ընդունվում և յանձնարարվում է մի քանի անձնաւորութիւնների ներկայացնելու նրան իշխանութեան հաստատութեանը։

Եւ սակայն առաջինները չեն քնում. չը նայած երկու ժողովների դրական որոշմանը Բաքւում Ընկերութեան ճիւղ չը հիմնել, նրանք Ընկերութեան վարչութեան անունով մի յայտարարութիւն են գրում, ստորագրել տալիս համաձայնվող փոքրամասնութեանը և Գիւտ ք. Աղանեանի միջոցով ուղարկում Ընկերութեան վարչութեանը։

Զը բաւականանալով դրանով՝ այդ պարոնները, որոնց մեծամասնութիւնը «Գրական-գեղարուեստական ակումբի» անդամներ էին, մի տենդային թափով սկսում են գործել և ակումբի շէնութեան մէջ միմեանց ետևից սկսում են երեկոյթներ, դասախօսութիւններ, զրոյցներ...

Իսկ հայ գործիչների, ինտելիգենցիայի ժողովի մեծամասնութեան որոշմամբ ընդունած «Հայ գրական-գեղարուեստական ընկերութեան» կանօնադրութիւնը մնում է մահուդի տակ և, չը նայած որ մի քանի ամիսներ են անցել, մինչև այժմ էլ ոչ ոք չը գիտէ նրա վիճակի մասին ոչինչ...

Ահա թէ ինչպէս են կատարվում մեզ մօտ հասարակական գործերը։

Ահա ինչեր են սովորել մեր հասաւոր աղաներից նրանց փոքրիկ ձուտերը, որոնք այժմ ձգտում են իրանց ձեռքերի մէջ առնել մեր հասարակական գործերի ղեկը։

Վաղարշակ Թումանեան

ՏԽՈՒՐ ԻՐՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

III

Ամբողջ հայութիւնը ալեկոծված է Թիւրքահայերի բաղդով։ Ռուսահայը նոյնպէս շահախնդիր է այդ հարցում, որը երկար տարիներ նիւթական ու բարոյական միջոցներ է սպառել այդ խնդրի շուրջը։ Ամեն տեղ խօսում են, մտածում, զբաղվում, գործում, իսկ այստեղ մեզնում՝ գոնէ չեն էլ հետաքրքրվում թերևս այս անապատում այդ էլ մխիթարիչ մի հանգամանք համարել մեզ համար։

Երբէք մոռանալ չեմ կարողանում մի դէպք, սակայն որը յիշելիս անկարող եմ զսպել թունոտ ծիծաղս, որ արցունքներ է քամում սրտիս խորքերից։ Անցեալ տարի նոյեմբեր ամսին այստեղ տեղի ունեցաւ մի ժողով, որ ծրագրելու էր տաճարի գիւտի յոբելեանի տօնումը։ Կային մարդիկ, որոնք առարկում էին, թէ Թիւրքահայերին վտանգ է սպառնում, այնտեղ կոտորում են, մենք այսպէս մի հանդիսաւոր տօնակատարում անել չենք կարող (նոր նոր այս ժամանակ Թիւրքահայաստանից չարագուշակ ձայներ էին լսվում), միւս մասը պնդում էր տօնել։ Սակայն այսօր, երբ դժբաղդաբար Թիւրքահայի արեան և արցունքի մէջ լողալու իրականութիւն է, չը կան այդ պարոնները իրանց սրտացաւութեամբ։ Օ՜, որտեղ ես, խօ՛սք և ո՜ւր, գործ։ Որքան անդունդներ կան արանքում։

Այո, այսպէս է. դառն է, ցաւալի է, բայց և վճիռ իրականութիւն է։

Դեռ քանի ամիսներ առաջ ասում էին, որ դպրոցը երեկոյթներ, հանդէսներ չէ կազմում, հասարակութեան և իր միջև կապեր չէ ստեղծում։ Դպրոցական առաջին երեկոյթին ներկայ էր միայն 30 հոգի, իսկ երկրորդին գրեթէ ոչ ոք, մի 4—5 հոգի, այն էլ ծնողական խորհրդի անդամներ, որի օգտին դրվելու էր երեկոյթը։

Ասում էին՝ եկեղեցին խումբ չունի, լաւ երգեցողութիւն չը կայ, հասարակութիւնը չէ գալիս. սակայն խումբը քանի ամիս է երգում է, էլի այն դատարկ ու չոր պատերը. էլի այն կարասը, այն գմփոցը։

Շատ բնորոշ է հետևեալ միջադէպը այստեղի հասարակական գործիչների վերաբերմամբ։ Մի անգամ մի նեղ շրջանում խօսակցութիւն է բացվում՝ դպրոցի, հոգաբարձութեան շուրջը։ Մի ուսուցիչ ասում է.

— Եղբայր, բաւական է խօսէք. եթէ մի մխիթարական բան կայ այս հիմնարկութեան մէջ, դա դպրոցի ծառան է։

Եւ իրօք՝ մի մարդ, որ բարեխղճօրէն կատարում է իր պաշտօնը, լուռ ու մունջ, չը նայած որ՝ ուսուցիչների նման՝ նա էլ ռոճիկը կօպէկ-կօպէկ է ստանում։ Զը մոռանամ յիշել, որ այդ ծառան էլ Ռուսաստանից վերջերս է եկել և երևի կարճ ժամանակից յետոյ կիւրացնի այստեղի թունաւոր բացիլները։ Wesper

Ասխաբադ

ԴԱՐՁԵԱԼ ԶԱՐԵՔԱՅ ՎԱՆՔԻ ԿԱԼՈՒԱԾՆԵՐԸ

Զարեքայ վանքի կալուածը իր հարուստ անտառներով՝ շատերին յայտնի է շնորհիւ իր պատմութեան, ինչպէս և լրագրութեան մէջ լոյս տեսած բազմաբովանդակ նամակների հաղորդած տեղեկութիւններին։

Մենք ցանկանում ենք մեր ներկայ նամակով մի համառօտ հայեացք ձգել վանքի կալուածների այժմեան կառավարութեան ձևի վրա միայն։

Զարեքայ վանքի կալուածների կառավարութեան ղեկը վերջին ժամանակները յանձնված է եղել անտառային վերահսկիչ Լ. Տէր-Աւետիքեանին, դեռ նրա արքունական ծառայութեան պաշտօնավարութեան օրով, և նա այդ կառավարութեան իրաւունքը իր կողմից յանձնելիս է եղել և մինչև այժմ էլ դեռ յանձնած ունի իր աւագ եղբայր Միքայէլին, վերջինի վրա հսկողութեան, կօնտրօլի իրաւունքը իր ձեռքին պահելով։

Երկու տարին գրեթէ լրանալու վրա է, ինչ հոգևոր բարձր իշխանութիւնը պայմանագրով ընդունել է Լ. Տէր-Աւետիքեանին վանքապատկան բոլոր կալուածների ընդհանուր կառավարիչ. ուստի նա դրդված ազգասիրական լայն զգացմունքներից՝ թողնում է արքունական ծառայութիւնը և ընդունում այդ պաշտօնավարութիւնը։ Մենք ի սրտէ ողջունում ենք նրա կատարած այդ նշանաւոր քայլը։

Լ. Տէր-Աւետիքեանն իր նոր պաշտօնը ստանձնելուց յետոյ՝ իր բնակութիւնը հաստատում է Թիֆլիս քաղաքում և այնտեղից կառավարում է վանքապատկան կալուածները իրանց մեծատարած անտառներով։ Թէ ինչպէս և ինչ եղանակով են կառավարվում այդ կալուածի անտառները, դա հոգևոր իշխանութեան, տասւելապէս Լ. Տէր-Աւետիքեանի գործն է։ Մենք ապրելով Գետաբեկի պղնձահանքի գործարանի շուրջը և քաջ տեղեակ լինելով այն բոլորին, ինչ որ կատարվում է այդ վայրում, աւելորդ չենք համարում մի համառօտ տեղեկութիւն տալ ընթերցողին, թէ վանքի անտառից ինչ տեսակի և ինչ չափով փայտեղէն է մատակարարվում պղնձահանքի գործարանին։

Վերջին ժամանակները—մինչև այս թուի ապրիլի 16-ը — Գետաբեկի գործարանը Զարեքայ վանքի անտառից ստացել է՝ $6161\,^{3}/_{4}$ կուփ ածուխ (մի խորանարդ սաժէն փայտից ստացվում է 7—8 կուփ ածուխ). 44,923 հատ հաճարի կլոր կոճղներ, երկարութեամբ իւրաքանչիւրը մի արշին, հաստութեամբ 4—6 վերշօկ. $215\,^{3}/_{4}$ խորանարդ սաժէն վառելափայտ՝ հաճարից պատրաստած. 14,266 կտոր կլոր կաղնի, իւրաքանչիւրը մի արշին երկարութեամբ և 3—$5\,^{1}/_{2}$ վերշօկ հաստութեամբ. 10,186 հատ կաղնի շպալ՝ իւրաքանչիւրը $2\,^{1}/_{2}$ արշին երկարութեամբ և 244 հատ շպալ՝ 3 արշին երկարութեամբ. 2343 հատ տիկի շպալ՝ իւրաքանչիւրը $2\,^{1}/_{2}$ արշին երկար. և 46 հատ շպալ՝ 3 արշին երկարութեամբ. 18,200 հատ մուրճի կոթ, հունի. 9540 հատ թիի կոթ, որը պատրաստվում է հաճարի ծառերից. 3428 հատ հաճարի դալարի ձող, իւրաքանչիւրի երկարութիւնը միջին հաշւով 10 արշին, հաստութիւնը $2\,^{1}/_{2}$—$3\,^{1}/_{2}$ վերշօկ. այս ձողերով՝ հալած մետաղը խառնում են։

Դարձեալ՝

Հաճարի տախտակներ	Երկար.	Լայնութ.	Հաստ.
355 հատ . .	6 արշ.	5 վերշօկ	1 վերշ.
84 հատ . .	5 արշ.	5 վերշօկ	1 վերշ.
130 հատ . .	6 արշ.	5 վերշօկ	$^{1}/_{2}$ վերշ.
5 հատ . .	5 արշ.	5 վերշօկ	$^{1}/_{2}$ վերշ.

Բացի այս՝ վանքը ունի և գոմատեղեր՝ Ղըլը-Ղայա, Սաֆի-Բուրդ, Դաշ-Ղայա, Օջախ-Վերդի և Բուլբուլթ. այս գոմատեղերից տարեկան արդիւնք է ստացվում մինչև 1800 րուբլի։

Այս համառօտ տեսութիւնից ընթերցողը կարող է մի որոշ գաղափար կազմել վանքի եկամուտի նկատմամբ։ Վանքի կալուածները դեռ գանձարանի հետ վէճի մէջ գտնվելու օրից՝ վանքի իրաւունքները հաստատելու, ապացուցանելու համար, օգնութեան մեծ կարիք էր զգացվում մերձակայ գիւղացիների վկայութեան։ Այդ գործում բաղմամարդ Փիր գիւղը պակաս ծառայութիւն չէ մատուցել վանքին, մինչդեռ այդ գիւղի ծխական դպրոցը, նիւթականի կողմից, սուղալի դրութեան մէջ գտնվելով՝ վանքի արդիւնքից ոչ մի կօպէկ օժանդակութիւն չէ ստանում։

Վերոյիշեալ վանքի արդիւնքի մէջ չեն մտանանշված ապօրինի կտրված ծառերի վրա կազմված արձանագրութիւնները, որոնցից ստացված է և սպասելի է ստանալ ստուար գումար։ Այդ տեսակի արդիւնքը բնական չէ և ոչ-ցանկալի, որովհետև ապօրինի ծառեր կտորելը գլխաւորապէս հետևանք լինելով թոյլ հսկողութեան՝ նախ վնասակար հետևանք ունի անտառի կանօնաւոր աճման և ամբողջութիւնը պահպանելու վերաբերմամբ, ապա՝ գիւղացիների անտեղի և զուր տուգանքների, դրկանքների ենթարկելու նկատմամբ։

Այս չարիքների առաջն առնելու և անտառը վտանգից ազատելու համար միակ և ազդու միջոցը խիստ հսկողութիւնն է անտառապահների վրա։ Բայց ի՞նչ խիստ հսկողութիւն անտառապահի վերաբերեալ կարելի է բաղձել, երբ անտառը թողած անտառապահի խնամքին՝ կառավարիչ Միքայէլ Տէր-Աւետիքեանը, բնակվում է միշտ Գանձակում, որը 60 վերստ հեռու է վանքի կալուածներից։

Վանքի անտառից Գետաբեկի գործարանին զանազան տեսակի փայտեղէններ, մթերքներ մատակարարողը կապալառու մինքենցի Մօլլա-Մամէդ քալբալայ Սուլէյ-օղլին է։

Վանքի կալուածների և անտառի վրա լուրջ հսկողութիւն ունենալու համար անհրաժեշտ պահանջ է, որ կառավարիչը բնակվի վանքի շինութեան մէջ. եթէ ինչ ինչ պատճառներով կառավարիչը այդ անկարելի է համարում, ի դէպս նա պարտական է, առանց որևէ պատճառաբանութեան, իր բնակելու տեղը ընտրել Գետաբեկի գործարանի շինութիւններից մէկում կամ առնուազը Փիր գիւղում. այս գիւղի վրա մտանանշում ենք անձարութիւնից։ Գլխաւոր տեղը վանքն է, ապա Գետաբեկի պղնձահանքի շինութեան շուրջը։ Անտառի վերաստուգութիւնը պիտի կատարվի անմիջապէս կառավարչի ձեռքով։ Նախ անտառում փայտ կտրելու համար արձակված տոմսակների հաշւով, ապա Գետաբեկի պղնձահանքի ստացած, կապալառուներից, գրքի երեսով, որպէսզի կարելի լինի կապալառուների գողութիւնները, եթէ այդպիսի դէպքեր են պատահում, բանել այդ գրքերի մէջ գրած և ստացած փայտեղէնների քանակութեա՞մբ, եթէ փայտ կտրելու համար արձակած տոմսակների քանակից աւել է նշանակված։ Դիտող

Գետաբեկ

ՎՐԱՑ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

«Թեմի» շաբաթաթերթի երկու համարներում լոյս տեսած յօդուածներից երևում է, որ վրաց մէջ գոյութիւն ունեցող Թիֆլիսի Բարեգործական Ընկերութիւնը վաղուց դադարեցրել է իր գործունէութիւնը։

Ն. ֆօն-Բրէվերն, որ Օստզէ նահանգից ձմեռները Թիֆլիս բժշկութեան է գալիս, ծանօթանալով վրաց հասարակական կեանքի հետ և նկատելով բարեգործական ընկերութեան բացակայութիւնը օգնութեան կարօտ ժողովրդի մէջ, ուղարկելով «Թեմի» խմբագրութեանը մի նամակով 600 րուբլի՝ խնդրում է հիմնել բարեգործական ընկերութիւն, միևնոյն ժամանակ խոստանալով և իր ակտիվ մասնակցութիւնը այդ ընկերութեան մէջ։

Խմբագրութիւնը շնորհակալութիւն յայտնելով ֆօն-Բրէվերնին նրա համակրելի առաջարկութեան համար՝ իր կողմից կոչ է անում վրաց հասարակութեանը՝ աջակցելով այդ հիմնարկութեան իրագործմանը, որ և արդէն արձագանք է գտել հասարակութեան մէջ։

Խմբագրական վերևի ստորճանի հետաքրքրական նկատողութիւն էր արել սակայն «Թեմին» ֆօն-Բրէվերնի սկզբնական նամակին։ Եւ որովհետև այդ արդարացի նկատողութիւնը կարող է վերաբերվել սակաւ բացառութեամբ մեր համարեա բոլոր հասարակական հիմնարկութիւններին, ուստի կարևոր ենք համարում համառօտաբար առաջ բերել։

«Մեր բարեխիտ հիւրը կարծել է, թէ վրացիներս չունենք բարեգործական ընկերութիւն, և խորհուրդ է տալիս հիմնել այն. իսկ ինչ կասէր նա մեր մասին, երբ իմանար իսկութիւնը, այն է՝ որ մենք ունենք Վրաց Բարեգործական Ընկերութիւն։ Դժբաղդաբար նա հանգստանում է լեթարգիական քնով։ Արթնացէ՛ք։ Եթէ յոգնել էք շատ աշխատելուց, հեռացէք, թողէք ուրիշները կը ստանձնեն այդ պարտականութիւնը և աւելի լաւ կը տանեն գործը»։

Բարեկամ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

◆ Կովկասի փոխարքայ կոմս Ի. Ի. Վօրոնցով-Դաշկովի առողջական դրութիւնը, ինչպէս «Кав.»-ն է հաղորդում, անցեալ շաբթում զգալի կերպով լաւացաւ, ոյժերը վերականգնվում են, ընկճուածութիւնը բաւականին նուազել է, ախորժակը լաւ է, զարկերակը նօրմալ։ Տաքութիւնը երեկոները թեթև աւելանում է։

◆ Վրաստանի էկզարխ Իննօկէնտի արքեպիսկոպոսը երէկ մեկնեց Պետերբուրգ։

◆ Թիֆլիսի պօլիտեխնիկումի կառուցման գործի համար կան հետևեալ գումարները. բացի ամեն տարի ստացվելիք 56,000 ր. նուիրաբերութիւններից, 130.000 րուբլի տալիս է Թիֆլիս քաղաքը 384 դեսեատին հողի հետ՝ Նաւթլուղում, որի արժէքը կազմում է մօտ 1,300,000 ր., 500 հազար րուբլի Բաքուն, 50,000 ր. Թիֆլիսի Քաղ. Վարկային Ընկերութիւնը, 30,000 րուբլի Թիֆլիսի Առևտրական Բանկը, 25 հազար Թիֆլիսի Վարկային Ընկ., 10,000 ր. Թիֆլիսի ազնուականութիւնը և 241 դեսեատին հողաբաժին Սաբուրթալօյում, 27,000 մանաւոր նուէրներ, 5000 ր. մարգանեց արդիւնաբերողների կողմից, 1000-ական ր. Նուխի, Օզուրգէթ և Գեօրգիէվսկ քաղաքներից և Թիֆլիսի ժողովարանի կողմից, 300 ր. Լէնքօրանից։ Ամեն տարի ստացվելու են նուէրներ 30,000 ր. Թիֆլիսի, 17 հազար ր. Բաքուի նաւթարդիւնաբերողների համագումարի, 2000-ական րուբլի Բաթում, Գանձակ, Շուշի քաղաքների և մարգանեց արդիւնաբերողների կողմից, 1000 ր. Երևանից, 300 ր. Ալէքսանդրօպօլից։

◆ Ժող. լուսաւորութեան մինիստր Կասսօն արդարադատութեան մինիստր Շչեգլօվիտօվից խնդրել է աջակցել՝ քրէական պատասխանատուութեան ենթարկելու Պետ. Դումայի կովկասեան պատգամաւոր Կարլ Չխեիձէին Կասսօյի դէմ վիրաւորական ճառ արտասանելու համար։

◆ Ինչպէս հաղորդում է «Нов. Вр.»-ն, օգոստոս ամսում մինիստրների խորհուրդը քննելու է Թիֆլիսում պօլիտեխնիկում բանալու օրինագիծը։

◆ Նաւթլուղի և Սաբուրթալօյի հողերի պլանաւորութիւնը ուսումնասիրելու համար քաղ. վարչութիւնը հրաւիրած է եղել երկրաչափ Կալինինին։ Ներկայումս նա աւարտել է իր աշխատանքները։

◆ Կիրակի օր, յունիսի 9-ին, մեծ հանդէսով բացվեց Թիֆլիսում մանկավարժական ցուցահանդէս, որը պարունակում է կովկասեան շրջանի դպրոցների աշակերտների արհեստագիտական և տեխնիկական պարապմունքների առարկաները։ Ցուցահանդէսը ընդարձակ է և ճոխ։ Բացումից առաջ տեղի ունեցաւ մաղթանք Վրաստանի էկզարխի ներկայութեամբ։ Հանդիսին ներկայ էին Թիֆլիսի թեմի առաջնորդ Մեսրոպ եպիսկոպոս, փոխարքայի օգնական սենատօր Վատացի, փոխարքայ. խորհրդի անդամներ, զանազան հիմնարկութիւնների և մամուլի ներկայացուցիչներ։ Էկզարխը խօսեց մի խրախուսական ճառ։ Ուսումնական շրջանի հոգաբարձու Րուդօլֆ բացատրեց ներկայ ցուցահանդէսի վերաբերեալ տեղեկութիւնները։

◆ «Кав.»-ի ասելով այրի Գաբաեվան համաձայնութիւն է յայտնել նուիրել յօգուտ պօլիտեխնիկումի 70 դեսեատին հարթ հողաբաժին Սաբուրթալօյում աւելի մօտ քաղաքին։

◆ «Р. У.» թերթը հաղորդում է, որ ներքին գործերի մինիստրի ամենահպատակ զեկուցման համաձայն, Թագաւոր Կայսրը ամենաողորմածաբար բարեհաճել է թոյլատրել Ռօմանօվների Տան թագաւորութեան 300-ամեայ յօբելեանի առիթով հանգանակութիւն կատարել ամենուրեք Ռուսաստանում հայ ազգաբնակութեան մէջ յօգուտ Փօթիի հայոց եկեղեցու կառուցման։

◆ Էջմիածնից մեզ գրում են. «Ճեմարանի դպրոցական մասն այս 1912/13 ուս. տարեշրջանն աւարտել են հետևեալ 13 հոգին. Աւագեան Սարգիս (ախալքալաքցի), Բարսեղեան Երանոս (դաշբուրունցի, Սուրմ. գ.), Գիւլնազարեան Գրիգոր (օշականցի), Կարաքէշեան Խաչատուր (չամաշցի, Տրպզ. թ.), Կոստանեան Արամ (վաղարշապատցի), Հայրապետեան Աբրահամ (մինքենդցի, Զանգ. գ.), Ղազարեան Ղազար (ղալասարցի, Սալմաստ), Մանասէրեան Մանասէր (աղջադզլաղցի, Եր. գ.), Յարութիւնեան Յարութիւն (նոր-նախիջեւանցի), Յարութիւնեան Յարութիւն (դաւալուեցի, Եր. գ.), Սահակեան Արամ (կաղզուանցի), Սուքիասեան Արմենակ (չարջօյեցի), Քնթոյեան Աբիստակէս (խոսպիացի, Ախալք. գ.)։ Իսկ լսարանական բաժինն աւարտել են հետևեալ 8 հոգին. Աստուածատրեան Բաղդասար (մշեցի), Դաւիթխանեան Յովսէփ (նոր-Ջուղայեցի), Կարոյեան Սմբատ (դիլիջեցի, Ախալքալաքի գ.), Մինասեան Մկրտիչ (ախալքալաքցի), Յարութիւնեան Արտաւազդ (բայրախդարցի, Կարսի շրջ.), Սարաֆեան Պետրոս (ախալցխացի), Վարդապետեան Վարդան (շուշեցի), Վարդիկեան Պետրոս (վաղարշապատցի)»։

◆ Թիֆլիսի դատաստանական պալատը Բաթումի ոստիկանապետ Պանիբցին դատապարտեց 8 ամսով բանտարկութեան ու պաշտօնազրկութեան՝ քէֆի ժամանակ մի հիւրանոցում նախկին հաշտարար դատաւոր Սաբուրօվին կապելու և բանտարկելու համար։

◆ Բաքւում արդէն հանգանակութիւն է սկսվել յօգուտ Շուշու թեմական դպրանոցի՝ սրա գոյութեան 75-ամեակի առիթով։

◆ Ստացանք պ. Մանուկ Ճերմակեանից, Հայկական Բարեգ. Ընդհ. Միութեան օրգան «Միութիւն» ամսաթերթի օգտին՝ 10 ր.։

◆ «Պատանի» ալմանախի աշխատակիցների էկսկուրսիան Թիֆլիսից մեկնելու է շաբաթ, յունիսի 22-ին։ Մարշրուտ՝ Թիֆլիս, Սևան, Ղարաքիլիսա, Դիլիջան, Սևանայ կղզին, Ծաղկաձոր, Ալլահվերդի, Սանահին, Հաղպատ, Թիֆլիս։ Էկսկուրսիան տևելու է 8 օր։ Վճարը 10 րուբլի։

◆ Յիշեցնում ենք ընթերցողներին, որ գրաշարների կազմակերպած ներկայացումը, որ յետաձգված էր, տեղի կունենայ այսօր, երեկոյեան, Հալաբարի նախկին Արաքսեանի թատրոնում։ Ներկայացմանը մասնակցում են դերասանուհի տ. Գուլազեան և դերասան պ. Միրզոեան։ Յոյս ունենք, որ գիտակից հասարակութիւնը, ի նկատի առնելով ներկայացման նպատակը, իր ներկայութեամբ կը նպաստի ներկայացման նիւթական աջողութեան։

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Թիֆլիս, 7 յունիսի

Հայուհեաց Որբախնամ Ընկեր. Վարչութիւնը յայտնում է խորին շնորհակալութիւն յօգուտ Որբանոցի ստացած հետևեալ նուիրատուութիւնների համար. ստացված է Թիֆլիսի Քաղաքային Վարկի Ընկերութիւնից 150 ր., եղբ. Միրզոյեանի և Ընկերութեան Նաւթարդիւնաբերական Ընկերութիւնից 50 ր., ճարտարապետ Ի. Ս. Փանգոյեանից և պ. պ. Դ. և Վ. Չխեաններից աղիւսներ տան նորոգութեան համար։ Վարչութիւնը յայտնում է իր խորին շնորհակալութիւնը նոյնպէս և ճարտարապետ պ. Յովհ. Տէր-Օհանեանին՝ Ընկերութեան շինութեան նորոգութեան վրա առանց վարձատրութեան հսկելուն համար։

Վարչութիւն

—

Թիֆլիս, 31 մայիսի

Հայ Գրողների Կովկասեան Ընկերութիւնը յայտնում է իր շնորհակալութիւնը Յակ. քահ. Սաւրեանին, պ. պ. Աշխրօնին, Մաղ. Պետրոսեանին, Յ. Կոստանեանին, Սէյրին, Գ. Տէր-Պօղոսեանին, Յ. Սօլովեանին, Տ. Տէր-Գրիգորեանին և «Նոր-Հոսանք» ամսագրի, «Պատանի» ալմանախի և «Մեր ուղին» ժողովածուի խմբագրութիւններին, որոնք նուիրել են Ընկերութեան գրադարանին իրանց հրատարակած գրքերն ու պարբերական հրատարակութիւնները։

Նախագահ՝ Յովհ. Թումանեան

Անդամ-քարտուղար՝ Գիւտ ա.-ք. Աղանեան

Մեծ-Ղարաքիլիսա, 7 յունիսի

Թոյլ տուէք «Մշակի» միջոցով շնորհակալիք յայտնել տ. Իւլիա Միխ. Թահիրեանին, որ իր սեփական միջոցներից նուիրաբերել էր 500 ր. յօգուտ դպրոցիս այրված ինվենտարի վերանորոգման։

Նախագահ խորհրդի՝ Բժ. Ս. Վարդանեան

Անդամ-քարտուղար՝ Հ. Ստեփանեան

ՕՐՎԱՅ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

◆ Կովկասի փոխարքայ կոմս Վօրոնցով-Դաշկովը ամառը իր կալուածքում՝ Տամբօվի նահանգում՝ հանգստա-

նալուց յետոյ, աշնանը կանչեն Պետերբուրգ՝ ժամանակելու մինիստրների խորհրդի նիստերին կավկասեան պոլիտիկայի նախագծի քննութեան ժամանակ։

◆ Ներքին գործերի մինիստր Մակլակովը հրամայել է այն նահանգների, որի համանման լրագիրները պարտաւոր են թողնելու երկու ժամ առաջ պէտք է ներկայացնել գրաքննիչին առանձինը։

◆ Մոսկվայի նահանգապետ կոմս Մուրավեովը նշանակվեց ներքին գործերի մինիստրի երրորդ օգնական։

◆ Պետերբուրգի [illegible] կոչում երեսուն 25,000 ր. [illegible]

◆ Ներքին գործերի մինիստրը մտադիր է քննել ծայրագիրների [illegible]

◆ «Н. Вр.»-ին հեռագրում են Կ. Պոլսից, որ Զաքիլդ-փաշայի [illegible] Մահմուդ Շեվքեթ-փաշայի սպանութեան մէջ կասկածված ձերբակալվածները, ինչպէս հեռագրում են Կ. Պոլսից, ենթարկվում են սոսկալի տանջանքների։

◆ Պարզվում է, որ երիտասարդ-թիւրքերի դէմ գործող կուսակցութիւնը որոշել էր սպանել բոլոր մինիստրներին և գահ նստեցնել Վահիդէդդինին։

◆ Կ. Պոլսում գիշերները շրջում են զինուորական ուժեղ պահակախմբեր, որոնք ուշացած անցորդներին խիստ գանակոծութեան են ենթարկում։ Եղել են և սպանութեան դէպքեր։

◆ Կ. Պոլսից մի սենսացիոն հեռագիր է ստացվել այն մասին, թէ երբ Մահմուդ Շեվքեթ-փաշան սպանվեց «Մ. ու Ա.» կոմիտէի վճռով, որ յանձին հանգուցեալ մինիստրի տեսնում էր ինքնակամ տոկուն գործչի։ Զոհելով իրանց ականաւոր պարագլխին, երիտասարդ-թիւրքերի ծրագիրն է ազատութիւն ու պատճառ ձեռք բերել համապատասխան կերպով բնաջինջ անելու իրանց հակառակորդներին։ Այդ է պատճառը, որ ներկայումս մի քանի տասնեակ հազար կալանաւորների թւում կան նոյնիսկ պրինցներ և զանազան բարձրաստիճան անձեր։

◆ Մահմուդ Շեվքեթ-փաշայի սպանութեան առիթով Կ. Պոլսում ձերբակալվածներից 30 հոգի դատապարտվեցին կախաղանի. նախկին ոստիկանապետ Մաշիդի ասելով, որ նոյնպէս կախաղանի է դատապարտվել, դաւադրութեան գլուխ կանգնած է Շէրիֆ-փաշան։

◆ Բ. Դուռը հրաժարվեց զօրքերը արձակել հաշտութեան պայմանագրի վաւերացումից առաջ։

◆ Կ. Պոլսում ռուսաց դեսպան Գիրսը բողոքեց «Սանջակ» լրագրում տպված Ռուսաստանին վիրաւորական կարիկատուրայի դէմ։ Լրագիրը դադարեցվեց։ Խմբագիրը յանձնվում է զինուորական դատարանի։

◆ «В. В.»-ին հեռագրում են Կ. Պոլսից, որ ռուսաց հիւպատոսարանի թարգմանը, տեղեկանալով որ մի ռուսահպատակի տանը խուզարկութիւն է կատարվել, գիմեց այնտեղ անձամբ։ Թարգմանին դիմաւորեց մի թիւրք զինուոր, որ հարուածեց նրան իր հրացանի կոթով և մտադիր էր սպանել նրան։

◆ Կ. Պոլսում Մահմուդ Շեվքեթ-փաշայի սպանողներին անգլիացուոց տան մէջ ձերբակալելիս ներկայ էր անգլիական հիւպատոս Տոմսոնը։ Սակայն ժանդարմները թոյլ չը տուին նրան մօտենալ տանը, իսկ երբ հիւպատոսը ցանկացաւ վերցնել յանդուգն խօսող ժանդարմի համարը, վերջինս հրեց նրան ապաղակելով. «Կորիր այստեղից, քանի կենդանի ես»։

◆ Ինչպէս հեռագրում է «Н. В.»-ի թղթակիցը, անցեալ երկուշաբթի, թիւրքաց զինուորական մինիստրութեան շինութեան մէջ արիւնահեղ ընդհարում է եղել ծառայութեան մէջ գտնվող կոմիտէտին թշնամի և կողմնակից օֆիցերների միջև։

◆ Բ. Դուռը արգելեց լրագիրներ ուղարկել դիրքերում գտնվող թիւրքաց բոլոր զօրքերին։

◆ Անգլիան սըր Լուի Մալէրին դեսպան նշանակեց Կ. Պոլսում՝ նպատակ ունենալով վերականգնել անգլիական ընկած պրէստիժը և նպաստել Ասիական Թիւրքիայի քաղաքականտնտեսական զարգացմանը, ինչպէս և չը թողնել այդ երկրի ապագան բացառապէս Գերմանիայի ձեռքում։

◆ Ֆրանսիական կառավարութիւնը [illegible]

յին և Բոլգարիայի մինչև միջադէպի վերջանալը։

◆ Ֆրանսիայի, Ռուսաստանի, Գերմանիայի և Աւստրիայի միջև ներկայումս բանակցութիւններ են վարվում ֆինանսական սինդիկատ հիմնելու՝ 1200 կիլօմետր տարածութեամբ բալկանեան երկաթուղիներ կառուցանելու համար։

◆ Սօֆիայից հեռագրում են, որ, համաձայն զինուորական մինիստրութեան թւերի, մինչև օրս թիւրք գերիների պահպանութեան վրա ծախսվել է 15 միլիոն ֆրանկ։ Այս գումարը պահանջվելու է Թիւրքիայից։

◆ Աւստրիական մամուլը արշաւանք է սկսել Ռուսաստանի հասցէին բալկանեան հարցի առիթով։

◆ Բերլինից հեռագրում են, որ Բոլգարիան շուտով սկսելու է ռազմի գործողութիւններ ընդդէմ Սերբիայի։

◆ Մոսկվայի սլաւոնական կոմիտէտը հանգանակութիւն սկսեց Բոլգարիայի երկրաշարժից վնասվածների օգտին։

◆ Այս օրերս Պետերբուրգից արձակուրդով մեկնելու են մինիստրներ Մակլակովը, Կասսօն, Ռուխլովը և Շչեգլովիտովը։

◆ Ֆրանսիան և Անգլիան բանակցում են Աւստրիայի հետ, որպէս զի սա ևս մասնակցէ սերբ-բօլգարական վէճը քննող վեհաժողովին, որի նիստերը Պետերբուրգում սկսվելու են այս շաբաթվայ վերջը։

◆ Յունաց գահաժառանգը Պետերբուրգ մեկնեց պաշտպանելու յունական շահերը նուաճված երկիրները Սերբիայի և Բոլգարիայի միջև բաժանելու ժամանակ։

◆ Իտալական թագաւորը տեսակցվելու է Վիլհէլմ կայսրի հետ, որպէս զի միասին քննեն այն միջոցները, որոնցով կարելի է հարկադրել Ռուսաստանի աճող ազդեցութեան Բալկաններում։

◆ Լոնդոնում հրատարակված պարսկական գործերի Դեղին Գիրքը թւում է մի առ մի այն բռնութիւնները, ասպատակութիւնները, կողոպուտները և անկարգութիւնները, որոնք տեղի են ունենում Պարսկաստանի բոլոր գաւառներում։ Եթէ այդ յուսահատական դրութիւնը չը փոխվի, Մեծ-Բրիտանիան ստիպված կը լինի մեծ զօրամաս ուղարկել Հարաւային Պարսկաստան։ Վերջում գրքի մէջ մատնանշված է, որ մէջլիսի յետագայ գոյութիւնը միանգամայն անօգուտ է։

◆ Պարիզում անձնապան եղաւ գոյութեան միջոցների բացակայութեան պատճառով երիտասարդ յայտնի բանաստեղծ Լէօն Դեբէշը։

◆ Բերլինում կրօնպրինցի կարգադրութեամբ բէպերտուարից հանվեց Հաուպտմանի վերջին պիէսը, որի ներկայացումը թոյլ էր տուել Վիլհէլմը։ Այդ դէպքը սկսել է մեծ փոթորիկ առաջ բերել։ Գրողների ընկերութիւնը կազմում է բողոքի միտինգ։

◆ Ֆրանսիական «Matin»-ի ասելով, Ռուսաստանը ուժեղացնում է իր ռազմի ույժերը։

◆ Մինիստրների խորհրդում Կօկովցէվը առաջարկել է զինուորական-բժշկական ճեմարանի նոր կարգադրութիւնը յանձնել Պետական Դումային։ Հաղորդում են, որ ճեմարանի կարգերը մնալու են նախկինը։ Ոչ մի բարենորոգման մասին խօսք լինել չէ կարող։

◆ Կիսլօվոդսկում առատ ձիւն եկաւ։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

(ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՀԵՌ. ԳՈՐԾ.)

8 յունիսի

ԼՕՆԴՕՆ։ Միջազգային ձիարշաւներին— արգելքներով—առաջին մրցանակը վերցրեց ռոտմիստր Պլէշկովը։

ՄՕՍԿՎԱ։ Ձիարշաւներին 10,000-ական ռուբլի մրցանակ շահեցին Լեոն Մանթաշեանի «Գրիմզա» և «Բրեվբօյ» նժոյգները։ Երկրորդը եղաւ Լազարեանի ձին։

ԲՕԴԱՅԲՕ։ Լէնայի ոսկեհանքերում ժողովվել են մեծ թւով բանուոր։ Բացի եղածներից Լէնայի ընկերութիւնը ընդունեց դարձեալ 2000 հոգու։ Առանց աշխատանքի մնացածների դրութիւնը շատ թշուառ է։ Ընկերութիւնը ամենից կարիքաւորներին ձրի տոմսակ է տալիս վերադառնալու։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Քաղաքապետը 500-ական ռուբլի տուգանքի ենթարկեց «Рѣчь»-ի և «Русская Молва»-ի խմբագիրներին։

ԲՐԻՒՍԵԼ։ Պարլամենտին օրինագիծ ներկայացվեց մինչև 14 տարեկան հասակը պարտադիր ուսումն մտցնելու մասին։ Վերջին երկու տարին նուիրվելու են արուեստի կրթութեան։

ՕԴԵՍՍԱ։ Անտիոքի պատրիարք Գրիգորին մեկնեց Բէյրութ։

ԱՍՏՐԱԽԱՆ։ Ժիտկուրից 12 վերստ հեռաւորութեան վրա 3 ղըրղըզ մեռել են թոքերի ժանտախտից։

ՆՕՎՕՉԵՐԿԱՍԿ։ Կրօնուսոյցների փակված համագումարը վճռեց կռիւ մղել աշակերտաշակերտուհիների ինքնասպանութեան դէմ։

9 յունիսի

ՎԻԷՆՆԱ։ Գերմանացի և հրէայ ուսանողների ընդհարումների շարունակութեան պատճառով համալսարանը փակվեց։

ԲՕՐԺՕՄ։ Սէզօնը բացվեց։

ՎԻԷՆՆԱ։ Օդագնացների միջազգային մրցութեանը աւստրիացի Շտանգէրի աէրօպլանը 40 մետր բարձրութեան վրա ընդհարվեց ֆրանսիացի Մօլլայի աէրօպլանի հետ։ Մօլլան թեթև վիրաւորված է, օդագնաց Շտանգէրը և լէյտենանտ Նէպօլէկը՝ ծանր։

ՄՕՍԿՎԱ։ Ձիարշաւներին Նորին Մեծութեան 150,000 ր. մրցանակը շահեց Պետրօվի «Բոր» նժոյգը։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Ց. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

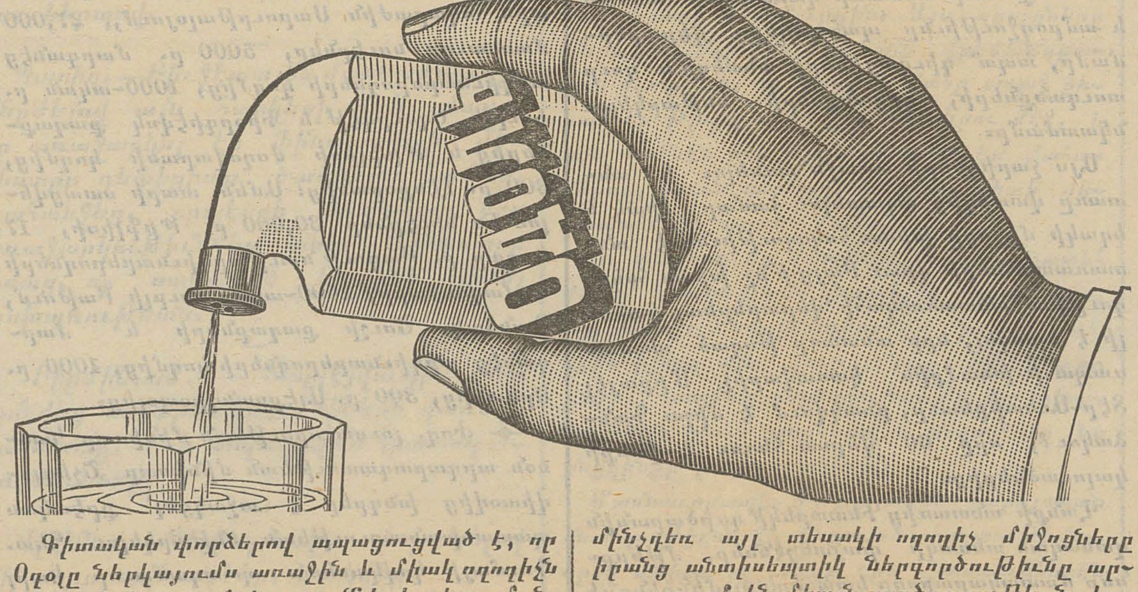

Գիտական փորձերով ապացուցված է, որ Օդօլը ներկայումս առաջին և միակ ողողիչն է, որ հակադրում է ատամների փչացման։ Այդօրինակ ներգործութիւնը հիմնաւորվում է նրանով, որ Օդօլը յատկութիւն ունի թափանցել փչացած ատամների խորքը և ներս ծծվել լնդերքների լորձաթաղանթը, այդպիսով որոշ ատիճան սնուցանելով այդ մասերը։ Օդօլը լորձաթաղանթի և փչացած ատամների խորքերում թողնում է որոշ քանակութեան հականեխուածային նիւթ, որ շարունակում է ներգործել ամբողջ ժամեր, մինչդեռ այլ տեսակի ողողիչ միջոցները իրանց անտիսեպտիկ ներգործութիւնը արտայայտում են միայն գործադրութեան ժամանակ։ Օդօլը թափանցում է ամենաանշան ծակոտիները և լնդերքների բացուածքները և, բոլորովին չը վնասելով ոչ էմալին և ոչ դէնտինին, ոչնչացնում է բերանի մէջ եղած փտածութիւնը և թթուածութիւնը, շարունակելով այդպիսով իր ներգործութիւնը մի քանի ժամ շարունակ։

Մի սրուակի գինը 85 կոպ., մեծ սրուակը, որ կարող է բաւականանալ մի քանի ամիս, 1 ր. 50 կ.

(М. 179586/179604)

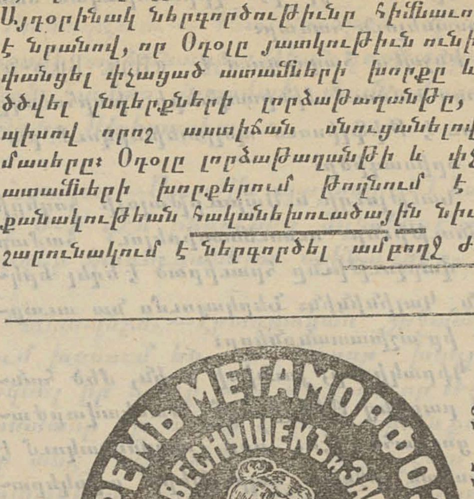

(М. 147685) 15—12

ՕԳՏՎԵՑԷՔ ԴԻՊՔԻՑ

Վաճառվում են Ց. Դաղբաշեանի բառարանների

ՎԵՐՋԻՆ ՕՐԻՆԱԿՆԵՐԸ

ՌՈՒՍ-ՀԱՅ ԼԻԱԿԱՏԱՐ ԲԱՌԱՐԱՆ գինը 8 ր., կազմած 9 ր.։

ՀԱՅ-ՌՈՒՍ ԼԻԱԿԱՏԱՐ ԲԱՌ., գինը 6 ր. կազմած 6 ր. 50 կ.։ Երկու բառարանները միասին 12 ր.։ Ճանապարհածախսը հեղինակի վրա։ Դիմել՝ А. Дагбашяну. Коргановская ул. № 9. кв. 2 Въ г. Тифлисъ.

հ. 2. 383. 10—9

ԱՆԴԻԺԱՆԻ հայոց եկեղ.-ծխ. միդասեան երկսեռ

դպրոցի համար հարկաւոր են

ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐ և ՄԻ ՎԱՐԺՈՒՀԻ

Դասագինը՝ լեզուների և թւաբանութեան 30 ռուբլի, մնացած առարկաներին 25 ռուբլի. խմբապետութեան 200 ռուբլի։ Դիմել Անդիժան, Հոգաբարձութեան։

ա.օ. 472. 4—3

Գրօզնայի հայոց ծխական դպրոցի համար հարկաւոր է

ԳԻՄՆԱԶԻԱԻՍՏ ՄԻ ՎԱՐԺՈՒՀԻ

Ռուսաց լեզուի և ձեռագործի։ Պայմանների մասին դիմել՝ Тифлисъ, Чавчавадзевская ул., Аркадскій пер. № 7. Գ. Փաչանեանցին։

486. 2—1

Извѣщаю

г. г. кліентовъ, что для ихъ удобства мною снято въ самомъ центрѣ города на Эриванской площ. уголъ Пушкинской и Армянскаго баз. № 2 при пом. Стр. О-ва «Волга» помѣщеніе для ПРІЕМА ОБЪЯВЛЕНІЙ, какъ для мѣстныхъ, такъ и для иногородныхъ газетъ и журналовъ утромъ съ 9 ч. до $3\frac{1}{2}$ ч. дня, веч. съ 5 ч. до $7\frac{1}{2}$ ч. веч. на условіяхъ съ разсрочкой платежа. Отъ нѣкоторыхъ газетъ имѣю исключительное право пріема объявленій. Тамъ же принимается переписка дѣлъ. бумагъ на пишущихъ машинахъ. Справиться по телефону: 1) Вакс около Дворян. гимназіи, соб. д. тел. № 925. 2) Гост. Ветцеля, Мих. пр. тел. № 380. Съ сов. почт. агентъ

М. А. ГАЖОНЯ

(о. ф.) 464. 5—4

ՄԻ ՀԱՅ ՕՐԻՈՐԴ

աջող վկայականով աւարտելով Աբրահամեանի հաշւապահական կուրսերը՝ որոնում է պաշտօն։ Հասցէն Բեհթղեհէմի փողոց № 6.

483. 1—1

Վաճառվում են „ԱՐՕՐ“ ամսագրի

1910, 1911 և 1912 թ.թ. լիակատար հաւաքածուները։

Իւրաքանչիւր տարվայ հաւաքածուն առանձին արժէ 3 ռուբլի։ Նրանք, որոնք ցանկանում են երեք տարվայ համարները միասին ձեռք բերել, կարող են վճարելով ունենալ «ԱՐՕՐԻ» լիակատար հաւաքածուն։ 8 ր.

Հասցէն.—Тифлисъ, редакція газ. «Мшакъ» կամ Tiflis, Rédaction du journal «Mschak».

(Ե. ու.) 10—6

ԿՈՎԿԱՍԻ ՀԱՅՈՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

յայտնում է ի գիտութիւն հեղինակների և թարգմանիչների, որ տպագրութեան համար ընդունում է ՄԱՆԿԱԿԱՆ ինքնուրոյն և թարգմանական գրուածքներ, թէ պատմական և թէ առհասարակ գիտութեան բոլոր ճիւղերի վերաբերեալ։

Ուղարկելիք նիւթերը պէտք է գրված լինեն պարզ և մաքուր, մի երեսի վրա և լուսանցքներով։ Թարգմանութիւնների հետ պէտք է ուղարկել նաև բնագիրը։

Ռուսերէն, ֆրանսերէն և գերմաներէն գրուածքները պէտք է թարգմանված լինեն անպայման բնագրից։

Ընկերութեանս խմբագրական մասնաժողովը իրաւունք ունի կարեւոր դէպքում սրբագրել ընդունած աշխատութեան լեզուն։

Նիւթեր ուղարկողը պարտաւոր է յայտնել վարչութեանս, թէ դրանցից ո՞րն է տպված, ե՞րբ և ո՞րտեղ, ո՞րն է անտիպ, և հեղինակի թոյլտուութիւնը թարգմանութեան իրաւունքի մասին։

Ընկերութեանս հասցէն՝ Тифлисъ, Кавказское Армянское Издательское Общество. Бебутовская № 25.

(ա. օ.) 480. 5—2

ԴՈԿՏՕՐ Ա. ՇԱՀԲԱԶԵԱՆԸ ԲԵՐԼԻՆՈՒՄ

Ձգտանակում է ընդունել ամեն տեսակ հիւանդների և խորհրդակցութիւններ է կազմում պրոֆեսորների հետ։ Նոր հասցէն՝ Berlin N. W. Luisenstr. 67. Telephon Amt. Norden. 92—74.

(Ե. ու.) 412. 20—7

ՅՈՒՆԻՍԻ 15-ԻՑ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐՕՊՕԼՈՒՄ

ԹԻՖԼԻՍԻ ՀԱՅ ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆԱՅՆԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԲԱՑՈՒՄ Է

ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔՆԵՐ

ՈՐ ՏԵՒԵԼՈՒ Է ՄԻՆՉԵՒ ՕԳՈՍՏՈՍԻ 20-Ը

Դասընթացքներում ընդունվում են ծխական և ժողովրդական դպրոցների ուսուցիչ-ուսուցիչները, նաև հասակաւոր անձինք։

Դասընթացքներին դասաւանդվելու են տեսականօրէն և գործնականօրէն՝ երկրագործութիւն (ընդհանուր և մասնաւոր), անասնապահութիւն, կաթնատնտեսութիւն, մեղուաբուծութիւն, թռչնաբուծութիւն, այգեգործութիւն, բոյսերի հիւանդութիւն, գիւղատնտեսական տեխնոլօգիա, կօօպերացիա։ Բացի դա լինելու են պարապմունքներ ծաղկահատութիւնից և մարմնամարզութիւնից։

ԴԱՍԸՆԹԱՑՔՆԵՐԸ ՁՐԻ ԵՆ։ ՕՏԱՐ ՏԵՂԵՐԻՑ ԵԿԱԾՆԵՐԻՆ ՏՐՎՈՒՄ Է ԲՆԱԿԱՐԱՆ։

Խնդիրներով դիմել՝ Александрополь. Завѣдующему Сельско-хоз. Курс. Хач. Диланянцу.

շ.ե.հ. 470. 5—2

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ „ՆՈՐ-ՀՈՍԱՆՔԻ“ № 2-ը

(240 մեծադիր երես)

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

1. Կինը—Լեւոն Շանթ։ 2. Սեւատօգորը—Յովհ. Թումանեան։ 3. Ազատութեան արշալոյսին—Արա-ս, 4. Չայլդ Հարըլդ—Բայրն—Թարգմ. բնագր. Ե. Զ. Միրզայեան։ 5. Վարժուհին—Միք. Մանուէլեան. 6. *** (բանաստ.)—Լէյլի։ 7. Կին—Ռէն։ 8. *** (բան.)—Լէյլի։ 9. Զարթնող գարնան հանդէպ (բան.)—Արմենուհի Տիգրանեան։ 10. *** (բան.)—Արմենուհի Տիգրանեան։ 11. Հին Մտորումներ (բան.)—Համբարձում Մազմանեան։ 12. Ժառանգութիւն, դրամա—Վ. Վալադեան։ 13. Ե՛լ լի յոյսեր (բան.)—Համբարձում Մազմանեան։ 14. Անջատման երգ—Սէյրի։

15. Յուշեր Թիւրքահայաստանի ճանապարհորդութիւնից—Ա-Դօ։ 16. Ազգային հարցը և դեմօկրատիան—Դ. Անանուն։ 17. Յունական փիլիսոփայութիւն—Ե. Ֆրանգեան։ 18. Եւրոպական գրականութիւնից—Հենրիխ Իբսէն (Անհատապաշտութեան երգիչը)—Սուքիասեան։ 19. Նար-Դոսի ստեղծագործութիւնը.—Գրական-քննական ուսումնասիրութիւն—Արսէն Տէրտէրեան։ 20 Երազ և մեկուսացում—Լեւոն Շանթի «Հին Աստուածները»—Ն. Աղբալեան։

Գրախօսութիւն. 1. Գր. Տէր-Պօղոսեան—Լեւոն Շանթի «Հին Աստուածներ» և Ստեփանոս Վանականի յիշատակարանը—Ն. Աղբալեան։ 2. Հ. Ալէքսանդր Մատիկեան. Միհիթ. ուխտէն. Անանունը կամ կեղծ-Սեբէոս, քննական ուսումնասիրութիւն—Ն. Աղբալեան։ «Գողթան գաւառ» յօդուածի առիթով—Ե. Անակեան. Հայ կեանք—Ա. Ղազարեան։ Վրաց կեանք—Ե. Ալիխանեան։ Նամակներ Պարսկաստանից—Միջավայրն ու նրա արդիւնքները։ Հայոց հարց—Պատրիարքի յուշագիրը։ Քաղաքական տեսութիւն—Nico. Խմբագրութեան կողմից։ Ստացված գրքեր։ Յայտարարութիւններ։

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆԸ

Կովկաս և Ռուսաստան		Արտասահման	
Տարեկան	7 ր.	Տարեկան	24 ֆր.
Կէս տարվանը	4 ր.	Կէս տարվանը	14 »
Երեք ամիսը	2 ր. 25 կ.	Երեք ամիսը	8 »

№ 2-ը ԱՌԱՆՁԻՆ ԿԱՐԺԵՆԱՅ 1 Ր. 20 Կ.

Երրորդ համարը տպագրվում է եւ լոյս կը տեսնի յունիսի 20-ին։

Խնդրում ենք գործակալներին շուտով ուղարկել բաժանորդների հասցէները.

Тифлисъ, редакція «НОРЪ ОСАНКЪ», Tiflis (Caucase) Rédaction de la revue «Nor Hossank»

Խմբագիր-հրատարակիչ՝ Ն. ԱՂԲԱԼԵԱՆ

481. 2—1

Типографія канцеляріи Намѣстника Его Императорскаго Величества на Кавказѣ Лорисъ-Меликовская улица, домъ казенный